

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Kateřina Korbelová

**Žaloba na obnovu řízení a pro
zmatečnost**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Silvia Kubešová, PhD.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 25. 6. 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 171 266 znaků včetně mezer.

Kateřina Korbelová

V Praze dne 25. 6. 2018

Ráda bych tímto poděkovala JUDr. Silvii Kubešové, PhD. za cenné rady a připomínky při vedení diplomové práce. Dále bych ráda bych poděkovala mé rodině a přátelům za podporu po dobu mého studia.

Obsah

Úvod.....	1
1. Opravná řízení	3
1.1 Opravné systémy	3
1.1.1 Apelační opravný systém	4
1.1.2 Kasační opravný systém.....	5
1.1.3 Revizní opravný systém	5
1.2 Opravné prostředky	6
1.2.1 Dělení opravných prostředků	7
1.2.2 Systematika opravných prostředků v rámci OSŘ.....	9
2. Žaloba na obnovu řízení	11
2.1 Historický vývoj žaloby na obnovu řízení	11
2.2 Přípustnost žaloby na obnovu řízení	14
2.3 Legitimace k žalobě na obnovu řízení.....	16
2.4 Lhůty pro podání žaloby na obnovu řízení.....	18
2.5 Náležitosti žaloby na obnovu řízení	19
2.6 Důvody žaloby na obnovu řízení	22
2.7 Účinky žaloby na obnovu řízení.....	24
2.8 Konkurence mimořádných opravných prostředků	25
2.9 Řízení a rozhodnutí o žalobě na obnovu řízení	26
2.9.1 Řízení o žalobě na obnovu řízení	26
2.9.2 Řízení po povolení obnovy řízení.....	31
2.10 Náklady řízení o žalobě na obnovu řízení	33
2.11 Opravné prostředky proti rozhodnutí o žalobě na obnovu řízení.....	34
3. Žaloba pro zmatečnost.....	35
3.1 Historický vývoj žaloby pro zmatečnost	35
3.2 Přípustnost žaloby pro zmatečnost.....	38

3.3	Legitimace k žalobě pro zmatečnost	40
3.4	Lhůty pro podání žaloby pro zmatečnost	42
3.5	Náležitosti žaloby pro zmatečnost.....	45
3.6	Důvody žaloby pro zmatečnost	45
3.6.1	Důvody zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 1 OSŘ	45
3.6.2	Důvody zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 2 OSŘ	51
3.6.3	Důvody zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 3 OSŘ	53
3.6.4	Důvody zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 4 OSŘ	55
3.7	Účinky žaloby pro zmatečnost	56
3.8	Konkurence mimořádných opravných prostředků	57
3.9	Řízení a rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost.....	58
3.9.1	Řízení o žalobě pro zmatečnost.....	58
3.9.2	Řízení po zrušení rozhodnutí.....	62
3.10	Náklady řízení o žalobě pro zmatečnost	63
3.11	Opravné prostředky proti rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost	64
4.	Úvahy <i>de lege ferenda</i>	65
4.1	Věcný záměr civilního řádu soudního.....	66
4.2	Četnost využití žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost	70
	Závěr	73
	Seznam zkratk	75
	Seznam použitých zdrojů.....	77
	Abstrakt.....	83
	Abstract.....	84

Úvod

Při rozhodovací činnosti soudů může dojít, ačkoli to není žádoucí, k řadě pochybení. Vznik těchto pochybení nelze zcela eliminovat, ať již vzniknou na straně soudu nebo účastníků řízení z důvodu složitosti posuzovaného právního vztahu, složitosti samotného procesu či jakéhokoli jiného důvodu. Soudní řízení nebo rozhodnutí, k němuž řízení směřuje, může být stíženo různými vadami procesními, právními či skutkovými a v důsledku těchto vad může být považováno za nesprávné. Je proto namístě iniciace opravného řízení vedoucího k přezkumu rozhodnutí soudu, což je v zájmu nejen jednotlivců, ale taktéž veřejnosti, jelikož soudní řízení si klade za cíl, aby rozhodnutí bylo věcně správné a spravedlivé.¹

Opravné řízení je možné zahájit opravnými prostředky. Tématem této diplomové práce jsou dva opravné prostředky, a to žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost. Tyto opravné prostředky jsou právní teorií často označovány za mimořádné a jejich soustavu doplňuje dovolání. Je jimi možné napadnout rozhodnutí, které již nabylo právní moci, a právě z důvodu možného prolomení právní jistoty nastolené mezi účastníky pravomocným rozhodnutím je jejich přípustnost vázána na splnění přísnějších podmínek stanovených zákonem.

Cílem této diplomové práce je poskytnutí systematického popisu žaloby na obnovu řízení a žaloby pro zmatečnost, analýza jednotlivých ustanovení upravujících oba tyto instituty, bližší seznámení s podmínkami přípustnosti a průběhem řízení vedených o těchto opravných prostředcích. Práce rovněž obsahuje obecný výklad týkající se jednotlivých opravných řízení a opravných prostředků vyskytujících se v platné právní úpravě civilního procesu, jakož i úvahy *de lege ferenda* o žalobě na obnovu řízení a pro zmatečnost, s přihlédnutím k věcnému záměru připravované nové právní úpravy civilního procesu. Diplomová práce také analyzuje statistické údaje zveřejněné Ministerstvem spravedlnosti České republiky týkající se využívání žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost.

Užívanými metodami při zpracování této práce byly především metoda deskriptivní, spočívající v popisu obou institutů, komparativní, a to především z hlediska komparace institutů mezi sebou a komparace s předchozími právními

¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 499 s.

úpravami a metoda analytická. V některých částech práce byla využita taktéž metoda gramatického či systematického výkladu. Diplomová práce je řazena do čtyř kapitol, které jsou dále rozpracovány na jednotlivé podkapitoly.

Zájem o toto téma, stejně tak jako o celé právní odvětví, ve mně vyvolala především stáž absolvovaná na civilním úseku Obvodního soudu pro Prahu 5, pořádaná Právnickou fakultou Univerzity Karlovy. Právě aktuálnost žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost, coby opravných prostředků, a zároveň mimořádnost těchto institutů mě vedla k výběru tohoto tématu. Diplomová práce je zpracována zejména na základě odborných knižních publikací, komentářové literatury a judikatury.

1. Opravná řízení

Civilní proces je jedním z druhů soudních řízení a lze jej charakterizovat jako souhrn právních vztahů, které vznikají důsledkem procesních úkonů soudu a jiných procesních subjektů.² Civilní proces lze dělit, a to základním dělením na řízení nalézací a vykonávací a na další druhy, jako jsou řízení insolvenční, zajišťovací a rozhodčí. V rámci řízení nalézacího dále rozlišujeme řízení sporné a nesporné. Cílem civilního procesu je vydání závazného rozhodnutí upravující konkrétní právní situaci, které však může být stíženo vadami různého druhu. Může se jednat o vady právní či skutkové nebo také o vady rozhodnutí, které může účastník řízení ze subjektivního hlediska považovat za nesprávné.³ Je proto na místě poskytnout účastníkům řízení takové nástroje, kterými mohou iniciovat zahájení nového řízení a dosáhnout tak nápravy původního vadného rozhodnutí.

Opravné řízení je nepostradatelným institutem civilního procesu, umožňující účastníkům řízení bránit se proti nesprávnému soudnímu rozhodnutí. Vady v soudním řízení či rozhodnutí by se však měly vyskytovat pouze ojediněle. Správnost rozhodnutí přispívá také k jeho větší akceptaci nejen účastníky, ale rovněž veřejností, což zároveň vede i k větší důvěře v soudnictví. Samotná možnost vyvolání opravného řízení zavazuje soudy k preciznímu odůvodňování jimi vydaných rozhodnutí.

1.1 Opravné systémy

Právní teorie rozlišuje opravné systémy, které obecněji vymezují principy uplatňující se v opravném řízení.⁴ Pro jejich rozlišení je důležité, zda je opravný soud oprávněn k přezkumu pouze skutkového či právního stavu nebo obojího najednou. Pokud opravný soud není vázán již zjištěným skutkovým stavem, je oprávněn věc znovu projednat a může dospět k jinému zjištění než soud, který rozhodoval o napadeném rozhodnutí. Pokud je však opravný soud zjištěným skutkovým stavem vázán, je v přezkumu omezen jen na stránku právní. Přezkum právní stránky umožňují všechny opravné systémy. Další rozdílné znaky mezi jednotlivými opravnými systémy lze spatřit v rozsahu práv a povinností účastníka usilujícího o přezkum rozhodnutí, například v možnosti užití nových skutečností či nových důkazů (tzv. nova nebo

² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 33–34 s.

³ Tamtéž, 499 s.

⁴ Tamtéž, 501 s.

novoty) či v tom, jakým způsobem může opravný soud rozhodnout.⁵ Za základní opravné systémy jsou považovány opravné systémy apelační, kasační a revizní.

1.1.1 Apelační opravný systém

Apelační opravný systém je systémem nejšířším. Umožňuje soudu přezkoumat napadené rozhodnutí jak po stránce právní, tak po stránce skutkové. Opravný soud může napadené rozhodnutí potvrdit, je-li skutkově i právně správné, změnit, pokud je to možné po doplnění či provedení nového dokazování nebo ve výjimečných případech rozhodnutí zrušit.

V rámci apelačního opravného systému je možné rozlišovat systém úplné apelace a systém neúplné apelace. Základní rozdíl mezi nimi spočívá v tom, jestli mohou účastníci uvádět skutkové a důkazní novoty, tedy uplatňovat a předkládat nové skutečnosti a nové důkazy, které nebyly použity v řízení před soudem prvního stupně, což je možné pouze v rámci apelace úplné.⁶ Naopak v případě neúplné apelace může opravný soud provádět dokazování a rovněž dojít i k jiným skutkovým zjištěním, avšak smí přitom vycházet jen z dosud známých skutečností a důkazů a nepoužívat novoty jako podklad pro vydání rozhodnutí.⁷

V českém civilním procesu je uplatňován systém neúplné apelace v rozhodování o odvolání ve sporném řízení, což znemožňuje účastníkům řízení uvádět nové skutečnosti a nové důkazy, které doposud neuplatnili před soudem prvního stupně. Zavedení neúplné apelace do našeho právního řádu bylo jedním z prvních opatření vedoucích k zakotvení koncentrace řízení uplatňované před soudem první instance.⁸ Nebylo tak tomu však vždy, kdy byla právní úprava odvolání založena na systému neúplné apelace, jelikož před nabytím účinnosti novely zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“ či „občanský soudní řád“) k 1. 1. 2001⁹ byla právní úprava odvolání založena na systému úplné

⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 501 s.

⁶ LAVICKÝ, P. a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 203 s.

⁷ DRÁPAL, L. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1582–1583 s.

⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, 312 s.

⁹ Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Novela OSŘ z roku 2000“).

apelace, která v našem právním řádu zůstala dodnes zakotvena například pro nesporná řízení.

1.1.2 Kasační opravný systém

Kasační opravný systém, označovaný jako zrušovací, umožňuje kasačnímu soudu přezkoumat napadeného rozhodnutí jen po stránce právní, tudíž není oprávněn přezkoumat skutkovou stránku věci. Účastník řízení není oprávněn uvádět nové skutečnosti ani nové důkazy. Kasační soud může rozhodnout pouze tak, že napadené rozhodnutí potvrdí nebo zruší, a to v případě, že došlo k porušení hmotného nebo procesního práva. Je tedy vyloučena možnost, aby soud rozhodl ve věci sám. Na kasačním opravném systému je založena právní úprava řízení o žalobě pro zmatečnost.

1.1.3 Revizní opravný systém

Obdobně jako kasačnímu soudu v kasačním systému je reviznímu soudu v revizním systému dovoleno přezkoumat napadené rozhodnutí pouze po stránce právní a nikoli po stránce skutkové, což je povoleno jen u apelačního opravného systému. Rovněž nejsou v revizním systému, stejně tak jako v systému kasačním, povoleny novoty, které jsou naopak povoleny v systému apelačním. Čím se však revizní opravný systém liší od kasačního, jsou možnosti rozhodování revizního soudu. Ten může napadené rozhodnutí nejen potvrdit nebo zrušit, ale také změnit. Změna napadeného rozhodnutí je ovšem možná pouze v případě, že soud nižšího stupně správně posoudil skutkový stav, z něhož také revizní soud vychází, avšak došlo k nesprávnému právnímu posouzení.¹⁰

V současné právní úpravě civilního procesu je revizní opravný systém charakteristický pro dovolání, a to od novely OSŘ účinné od 1. 1. 2013.¹¹ Před touto novelou mělo dovolání znaky kasačního opravného systému, na čemž někteří autoři trvají i dnes. Uvádějí, že ačkoli jsou splněny po stránce formální náležitosti příznačné pro revizní opravný systém, revize je z historického hlediska typická spíše pro opravné prostředky řádné a kasace pro opravné prostředky mimořádné, a z toho důvodu přiřazují

¹⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 503 s.

¹¹ Zákon č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen „Novela OSŘ z roku 2012“).

dovolání k systému kasačnímu, popřípadě uvádějí, že dovolání vychází z kasačního opravného systému s prvky revize.¹² Revizní opravný systém se vyskytuje i v jiných evropských státech jako například ve Francii, kde rozhoduje soud o opravném prostředku tak, že jej zamítne, napadené rozhodnutí zruší, či v případě zrušení může také sám ve věci rozhodnout, aniž by věc vrátil odvolacímu soudu.¹³

1.2 Opravné prostředky

Opravné prostředky jsou procesní úkony, kterými se mohou účastníci civilního řízení domáhat přezkumu rozhodnutí soudu.¹⁴ Povinností soudu je na základě správného zjištění skutkového stavu vydání rozhodnutí za současné aplikace hmotněprávních i procesněprávních norem tak, aby nebylo stiženo vadami, a tedy bylo věcně i procesně správné. Vnik vad by měl být ojedinělý, avšak jejich výskyt nelze vždy zcela vyloučit. Opravné prostředky tedy dávají účastníkům řízení možnost, jak zahájit opravné řízení před opravným soudem a přezkoumat napadené rozhodnutí.

Ačkoli jsou opravné prostředky akceptovány jako neodmyslitelná součást civilního procesu, může vyvstat otázka, jaký počet soudních instancí je v civilním procesu ideální. V zájmu jak soudních orgánů, tak účastníků řízení, je vydání věcně i procesně správného rozhodnutí, které může být přezkoumatelné opravnými prostředky. Jejich množství a možnosti jejich užití však nemohou být nekonečné, jelikož by se vydání konečného rozhodnutí stále oddalovalo. Rovněž by takového jednání bylo v rozporu se zásadou rychlosti a hospodárnosti civilního řízení, na kterou se zaměřuje také Evropská komise pro efektivitu justice (CEPEJ) v rámci Rady Evropy.¹⁵

Rozhodování soudu v jednom stupni bez možnosti užití opravných prostředků je za nynějšího stavu právní úpravy těžko představitelné, a proto jsou opravné prostředky

¹² ZUKAL, M. Dovolací řízení: kasace, nebo revize? *Právní rozhledy*. 2018, číslo 3, 105 s.

¹³ ZAHRADNÍKOVÁ, R. Prvky moderního kontinentálního civilního procesu potřebné pro zefektivnění poskytování soudní ochrany. *Jurisprudence*. 2014, číslo 2, 13–14 s.

¹⁴ HENDRYCH, D. *Právní slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 638 s.; obdobně též WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 503 s.

¹⁵ Srov. CEPEJ. *Recommendation No. R (84) 5 of the Committee of Ministers to Member States on the Principles of Civil Procedure Designed to Improve the Functioning of Justice* [online]. <https://wcd.coe.int/>, rok 1984 [cit. 19. 2. 2018]. Dostupné z https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016804e19b1; obdobně též CEPEJ. *Study on Council of Europe Member States Appeal and Supreme Courts' Lengths of Proceedings Edition 2015 (2006-2012 data)* [online]. <https://wcd.coe.int/>, rok 2015 [cit. 19. 2. 2018]. Dostupné z <https://rm.coe.int/168074823b>.

integrální součástí civilního procesu.¹⁶ Na druhou stranu Ústavní soud již mnohokrát judikoval, že soudní řízení ve věcech civilních nejsou povinně dvoustupňová a tím spíše třístupňová, a proto jednostupňové soudnictví zejména v objektivně bagatelních věcech se nevychyluje z ústavněprávních mezí.¹⁷ Dvojstupňovost je v českém civilním procesu obecně aplikována kromě již zmíněných bagatelních věcí (§ 202 odst. 2 OSŘ), na rozdíl například od Rakouska či Německa, které dodržují trojinstančnost řízení, což však také neplatí v případě bagatelních sporů.¹⁸ Právo na spravedlivý proces, obsažené v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, Ústavě nebo Listině základních práv a svobod, nezahrnuje právo na opravný prostředek, a tím spíše nezahrnuje ani právo na dvojinstanční či trojinstanční řízení.

1.2.1 Dělení opravných prostředků

Existuje mnoho způsobů, jak lze opravné prostředky třídit, avšak mezi základní klasifikaci patří rozdělení podle toho, zdali směřují proti pravomocnému či nepravomocnému rozhodnutí. Řádnými opravnými prostředky lze napadnout rozhodnutí, jenž ještě nenabýlo právní moci a dle platné právní úpravy je jediným řádným opravným prostředkem odvolání. Odvolání je nejužívanější opravný prostředek, jímž lze napadnout nepravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně, pokud to není zákonem vyloučeno.

Naproti tomu mimořádné opravné prostředky směřují proti pravomocným rozhodnutím, a tudíž představují průlom do právní jistoty zavedené dosavadním rozhodnutím. Dle platné právní úpravy jsou mimořádnými opravnými prostředky dovolání, žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost, avšak je nutno podotknout, že rozdělení opravných prostředků na řádné a mimořádné občanský soudní řád neuzivá a jedná se o termíny teoretické. Naopak v zákoně č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ z roku 1950“ nebo „občanský soudní řád z roku 1950“) byly tyto termíny výslovně zakotveny a jednálo se tak o pojmy zákonné.

¹⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A., FRINTOVÁ, D. *Apelace, kasace, revize v civilním procesu*. In PAUKNEROVÁ, M., TOMÁŠEK, M. et al. *Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva*. Praha: Karolinum, 2009. 375 s.

¹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2015, sp. zn. IV. ÚS 742/14-2.

¹⁸ WINTEROVÁ, A. In LAVICKÝ, P. (eds.) *Současnost a perspektivy českého civilního procesu: sborník statí*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, 59–60 s.

Prostřednictvím dovolání naplňuje Nejvyšší soud, jakožto soud dovolací, svou úlohu a tou je sjednocování judikatury, a to i přesto, že soudní rozhodnutí nepatří v našem právním řádu k závazným pramenům civilního práva.¹⁹ Výklad týkající se žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost je obsažen v dalších kapitolách této práce, avšak obecně lze říci, že žaloba na obnovu řízení slouží k nápravě skutkových vad a umožňuje účastníkovi řízení použití důkazů a tvrzení, které z objektivních důvodů nemohl použít před soudy v původním řízení. Žaloba pro zmatečnost slouží k nápravě závažných procesněprávních vad. Winterová opakovaně pokládá otázku, zda tři mimořádné opravné prostředky v porovnání s jedním řádným nejsou nadbytečné, jelikož existují tři možnosti, jak zvrátit právní moc vydaného rozhodnutí.²⁰ S touto otázkou může souviset také otázka, zda mají žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost v systému mimořádných opravných prostředků svou opodstatněnost nebo jsou instituty nadbytečnými.

Někteří autoři řadí do členění opravných prostředků také opravné prostředky *sui generis*, jako například odpor proti platebnímu rozkazu, námitky proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu, žalobu na zrušení soudního smíru nebo ústavní stížnost,²¹ které sice mohou způsobit zrušení napadeného rozhodnutí, avšak svými znaky nezapadají do systému opravných prostředků civilního procesu.

Opravné prostředky lze dále dělit podle účinků, které jejich podání vyvolá. Devolutivní účinek znamená, že o opravném prostředku rozhoduje soud nadřízený tomu, který rozhodnutí vydal, tedy soud vyššího stupně, zatímco suspenzivní neboli odkladný účinek spočívá v tom, že podáním opravného prostředku proti napadenému rozhodnutí se odkládá jeho právní moc a zpravidla také vykonatelnost.²² Podle platné právní úpravy je devolutivní účinek přiznán dovolání a odvolání. U odvolání však z tohoto pravidla existují výjimky, neboť v určitých případech může o odvolání rozhodnout soud prvního stupně, pokud odvolání v celém rozsahu vyhoví

¹⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 531 s.

²⁰ WINTEROVÁ, A. In LAVICKÝ, P. (eds.) *Současnost a perspektivy českého civilního procesu: sborník statí*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, 59–60 s.

²¹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, 310 s.; ŠEBEK, R. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1160 s.; DRÁPAL, L. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1585 s.

²² ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, 310 s.

(tzv. autoremedura).²³ Co se týče suspenzivního účinku, pouze odvolání způsobuje ze zákona odklad právní moci. Dovolání suspenzivní účinek nemá, nicméně soud může v průběhu dovolacího řízení i bez návrhu odložit právní moc za podmínek stanovených v ustanovení § 243 OSŘ. Žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost odklad právní moci rozhodnutí nezpůsobují. Odklad vykonatelnosti rozhodnutí přiznává OSŘ za určitých podmínek pouze mimořádným opravným prostředkům, tedy dovolání, žalobě na obnovu řízení a žalobě pro zmatečnost.

Jedním z dalších možných způsobů dělení je, jak již bylo uvedeno výše, podle opravných systémů, na nichž jsou založeny. Odvolání ve sporných řízeních je založeno na systému neúplné apelace, kdežto odvolání v řízeních nesporných na systému apelace úplné. Revizní opravný systém zastupuje dovolání a kasační pro změnu žaloba pro zmatečnost. Žaloba na obnovu řízení v tomto členění chybí, neboť svou povahou nespadá do žádného z výše uvedených opravných systémů. Mimo jiné i z tohoto důvodu se dle Šínové jedná o „jiný než opravný prostředek nápravy vadných rozhodnutí“ a to i proto, že nevyvolává devolutivní účinek a neklade si za cíl přezkum napadaného rozhodnutí.²⁴

Dalším, nikoli však posledním možným způsobem členění opravných prostředků je, zda jsou ovládány principem univerzality či nikoli. Princip univerzality znamená, že mohou být podány vždy, pokud to není zákonem vyloučeno, což je případ odvolání.²⁵ Druhou skupinu tvoří mimořádné opravné prostředky, které mohou být podány jen v případech výslovně stanovených zákonem.

1.2.2 Systematika opravných prostředků v rámci OSŘ

Opravné prostředky jsou upraveny ve stejnojmenné části čtvrté občanského soudního řádu. Část čtvrtá se dále člení do tří hlav, nazvaných Odvolání (§ 201–226 OSŘ), Žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost (§ 228–235i OSŘ) a Dovolání (§ 236–243g OSŘ). Toto členění může zprvu vzbudit zdání, že každá ze tří hlav upravuje jeden opravný prostředek, což však není správná úvaha, jelikož upravuje celkem čtyři opravné prostředky, z níž dva jsou společně upraveny v hlavě druhé. Soud však posuzuje každý úkon podle jeho obsahu, a to i v případě, je-li nesprávně

²³ Jedná se o případy upravené v ustanovení § 210a OSŘ.

²⁴ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 834 s.

²⁵ LAVICKÝ, P. a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 205 s.

označen (§ 41 odst. 2 OSŘ). Stejně by soud postupoval také za situace nesprávného označení úkonu obsahujícího mimořádný opravný prostředek. Jako příklad lze uvést označení úkonu žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost, avšak z obsahu tohoto úkonu by bylo zřejmé, že se jedná pouze o žalobu na obnovu řízení a soud by ji dle jejího obsahu jako žalobu na obnovu řízení také posuzoval.

Úprava žaloby na obnovu řízení a žaloby pro zmatečnost v jedné hlavě má za následek to, že celá řada ustanovení je pro oba instituty společná. Kde se v relevantních ustanoveních hovoří o žalobě, je míněna jak žaloba na obnovu řízení, tak žaloba pro zmatečnost. V těch ustanoveních, která se týkají jen jedné z nich, je uveden celý její název, a to buď žaloba na obnovu řízení, nebo žaloba pro zmatečnost. Obdobná systematika se vyskytovala i v zákoně č. 113/1895 Ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „CŘS“ nebo také „Civilní řád soudní“).

2. Žaloba na obnovu řízení

Žaloba na obnovu řízení je mimořádný opravný prostředek sloužící k nápravě skutkových vad vzniklých během řízení. Rozhodnutí ve věci samé, které nabylo právní moci, může být na základě žaloby na obnovu řízení přezkoumáno, pokud nemůže nadále obstát z důvodu změny skutkové stránky věci zásadního charakteru.²⁶ Musí se však jednat jen o nápravu pochybení týkajícího se skutkového stavu, nikoli tedy vady právní, ať už hmotněprávní či procesní.

2.1 Historický vývoj žaloby na obnovu řízení

Žaloba na obnovu řízení patří k tradičním institutům civilního práva procesního. Prvním právním předpisem na našem území, který je zčásti založen na zásadách známých z nyní platné právní úpravy civilního procesu jako je například zásada dispoziční, projednací či rovnosti stran, je Obecný soudní řád, který v roce 1781 vydal Josef II. (dále jen „Josefínský soudní řád“).²⁷ Josefínský soudní řád obsahoval restituční žalobu neboli také institut obnovení předchozího stavu, který lze považovat za předchůdce žaloby na obnovu řízení.²⁸

Josefínský soudní řád byl nahrazen Civilním řádem soudním, obsahující institut nesoucí název žaloba o obnovu řízení. Právní úprava byla obsažena v části páté nazvané Žaloba pro zmatečnost a o obnovu zahrnující ustanovení § 529 a násl. ČŘS. Civilní řád soudní však žalobu pro zmatečnost a o obnovu neoznačoval za opravné prostředky, a tudíž byly upraveny samostatně. Nejenže tedy Civilní řád soudní používal obdobnou terminologii, kterou dnes užívá i OSŘ, ale obdobná byla také systematika, a to v tom smyslu, že některá ustanovení byla společná jak žalobě pro zmatečnost, tak žalobě o obnovu a Civilní řád soudní pro ně používal souhrnný název žaloba. Ustanovení týkající se pouze žaloby o obnovu nebo pro zmatečnost obsahoval jeho celý název, ustanovení týkající se obou z nich byly uvozeny názvem žaloba.

Civilní řád soudní upravoval výčet důvodů, kdy mohlo být řízení skončeno rozsudkem, a to i nepravomocným, obnoveno, jako je například podvrh nebo zfalšování

²⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 545 s.

²⁷ Tamtéž, 53 s.

²⁸ FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. 1. vydání. Praha: Universita Karlova, 1974, 50 s.

listiny, na které je rozsudek vystavěn (§ 530 bod 1 CŘS), či jestliže byl nález trestního soudu, na kterém je rozsudek založen, zrušen jiným pravomocným rozsudkem (§ 530 bod 5 CŘS).

Žaloba o obnovu se podávala u soudu první stolice (výjimku tvořil důvod obnovy uvedený v ustanovení § 530 bod 4 CŘS, kdy byl příslušný soud, který vydal napadený rozsudek), avšak jestliže vyvstal důvod obnovy u rozsudku vydaného vyšší stolicí, žaloba o obnovu byla podána u tohoto soudu vyššího (§ 532 CŘS).

Civilní řád soudní obsahoval lhůty k podání žaloby o obnovu, a to subjektivní v délce jednoho měsíce a objektivní v délce deseti let od doby, kdy napadený rozsudek nabyl právní moci. Byla stanovena také zvláštní pravidla pro počítání lhůt (§ 534 CŘS) nebo povinné náležitosti žaloby o obnovu (§ 536 CŘS).

Soud nejprve v neveřejném jednání zkoumal, zda je žaloba o obnovu vystavěna na zákonných důvodech a zda je podána ve lhůtě stanovené zákonem. Nebyla-li některá z podmínek splněna, byla žaloba o obnovu odmítnuta (§ 538 CŘS). V některých případech mohlo být jednání a rozhodnutí o důvodu a přípustnosti obnovy spojeno s jednáním ve věci hlavní (§ 540 CŘS), v případech jiných bylo rozhodnuto jen o důvodu a přípustnosti obnovy řízení (§ 541 CŘS). Obdobně jako dnes OSŘ, již CŘS upravoval konkurenci opravných prostředků, a to současné podání žaloby o obnovu a odvolání nebo dovolání proti shodnému rozsudku nebo v případě již zahájeného odvolacího nebo dovolacího řízení (§ 544 a násl. CŘS). Současné podání žaloby pro zmatečnost a o obnovu však CŘS neupravoval.

Civilní řád soudní byl později nahrazen OSŘ z roku 1950, který zakotvil institut žaloby na obnovu řízení pod označením obnova řízení. Tento zákon upravoval obnovu řízení v části první, hlavě šesté, dílu druhém nazvaném Mimořádné opravné prostředky, zahrnující oddíl první, nazvaný Obnova řízení a oddíl druhý, nazvaný Stížnost pro porušení zákona. Občanský soudní řád z roku 1950 tedy znal dva mimořádné opravné prostředky, a to obnovu řízení a stížnost pro porušení zákona.

Návrhem na obnovu řízení bylo možné napadnout pravomocné rozhodnutí ve věci samé, pokud existovaly nové skutečnosti, důkazy nebo pravomocné rozhodnutí soudu nebo úřadu, které nemohl účastník řízení použít bez svého zavinění v původním řízení nebo bylo možné provést důkazy, které byly nařízeny již v původním řízení, z důvodu odpadnutí překážek, pro které nemohly být v původním řízení provedeny,

a zároveň musela obnova řízení přivodit pro účastníka v obou výše zmíněných případech příznivější rozhodnutí ve věci samé (§ 197 písm. a) OSŘ z roku 1950). Tyto důvody jsou velmi podobné důvodům žaloby na obnovu řízení upraveným v nynější právní úpravě (§ 228 odst. 1 OSŘ). Dalším důvodem pro obnovu řízení bylo vydání rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku spáchání trestného činu soudcem (§ 197 písm. b) OSŘ z roku 1950). Obnova řízení byla přípustná i v případě řízení skončeného soudním smírem, pokud se mohly důvody obnovy z povahy věci vztahovat také na tento soudní smír (§ 198 OSŘ z roku 1950).

Občanský soudní řád z roku 1950 také upravoval nepřipustnost obnovy řízení (§ 199), lhůty k podání návrhu na obnovu řízení (§ 200) či také náležitosti návrhu (§ 202). O obnově řízení rozhodoval soud, který rozhodoval ve věci samé v prvé stolici (§ 203 OSŘ z roku 1950), což odpovídá také platné právní úpravě (§ 235a odst. 1 OSŘ). Oproti nynější úpravě v OSŘ byl však omezen okruh osob oprávněných podat návrh na obnovu řízení, a to pouze na účastníka původního řízení nebo prokurátora (§ 204 OSŘ z roku 1950).

Jestliže byl návrh na obnovu řízení podán opožděně, nebyl vystavěn na žádném zákonem stanovených důvodů či byl nepřipustný, soud jej odmítl bez ústního jednání, avšak byl-li návrh podán osobou neoprávněnou, soud jej odmítnul až po ústním jednání (§ 205 OSŘ z roku 1950). Úprava v OSŘ z roku 1950 umožňovala spojení řízení ve věci samé s řízením o návrhu na obnovu (§ 207 odst. 1).

Občanský soudní řád z roku 1950 byl v roce 1963 nahrazen dodnes platným občanským soudním řádem, ve kterém bylo možno do 31. 12. 2000 nalézt v části čtvrté, hlavě druhé obnovu řízení. Novelou OSŘ z roku 2000 byl institut přejmenován do nynější podoby na žalobu na obnovu řízení a název části čtvrté hlavy druhé OSŘ od 1. 1. 2001 nese název Žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost. Novelu OSŘ z roku 2000 lze označit také jako rekodifikaci civilního procesu, protože změny vnesené touto novelou jsou povahově změnami koncepčními a kvalitativními (zavádí zcela nové instituty či jiné zásadním způsobem mění).²⁹ Občanský soudní řád byl i s ohledem na dobu jeho vzniku v průběhu let několikrát novelizován, a nejednou byl změněn také systém opravných prostředků, avšak žaloba na obnovu řízení v něm byla v určité podobě upravena vždy.

²⁹ MACKOVÁ, A. Opravné prostředky po novele občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30/2000 Sb. *Bulletin advokacie*. 2000, číslo 8, 24 s.

2.2 Přípustnost žaloby na obnovu řízení

Podmínky přípustnosti žaloby na obnovu řízení jsou obsaženy v hlavě druhé, části čtvrté OSŘ (§ 228 až 231). Občanský soudní řád upravuje pozitivní i negativní vymezení přípustnosti, tedy jak úpravu případů, kdy je žaloba na obnovu řízení přípustná, tak případů, kdy přípustná není.

Žaloba na obnovu řízení je přípustná, pokud jsou dány důvody stanovené v ustanovení § 228 odst. 1 OSŘ a může být podána proti pravomocnému rozsudku nebo pravomocnému usnesení soudu prvního stupně nebo soudu odvolacího ve věci samé. Rozhodnutí ve věci nemusí být konečné, protože návrh žaloby na obnovu řízení je přípustný také proti rozhodnutí částečnému nebo mezitimnímu.³⁰

Žaloba na obnovu řízení je přípustná také proti pravomocnému usnesení, kterým byl schválen smír (§ 99 OSŘ), a to za situace, že lze důvody obnovy uvedené v ustanovení § 228 odst. 1 OSŘ aplikovat také na předpoklady, za kterých byl smír schvalován (§ 228 odst. 2 OSŘ). Obdobně je žaloba na obnovu řízení přípustná také proti pravomocnému platebnímu rozkazu (§ 172 a násl. OSŘ), pravomocnému rozsudku pro uznání (§ 153a OSŘ) a pravomocnému rozsudku pro zmeškání (§ 153b OSŘ). Lze tedy říci, že žaloba na obnovu řízení je přípustná tehdy, zjistí-li se důvod obnovy uvedený v ustanovení § 228 odst. 1 OSŘ, který by zapříčinil nesplnění podmínek pro schválení smíru, vydání platebního rozkazu, rozsudku pro uznání nebo rozsudku pro zmeškání.

Případy, kdy je žaloba nepřípustná, jsou vypočteny v ustanovení § 230 OSŘ, jehož odstavec první je společný jak pro žalobu na obnovu řízení, tak pro zmatečnost. Žalobou nelze napadnout usnesení, kterým bylo rozhodnuto o žalobě z rušené držby (§ 230 odst. 1 písm. a) OSŘ). Žaloba z rušené držby je upravena v ustanovení § 176 a násl. OSŘ a hmotněprávní úprava je obsažena v ustanovení § 1003 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“ nebo „občanský zákoník“), kdy se jedná o nápravu faktického stavu projednávaného ve zvláštním řízení, pro které OSŘ stanovuje lhůty pro rozhodnutí soudu (§ 177 OSŘ). Připuštění mimořádného opravného prostředku by totiž bylo proti

³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2824/99.

smyslu řízení o žalobě z rušení držby, a to z důvodu jejího zvláštního zrychleného režimu.³¹

Žaloba dále není přípustná jen proti výrokům rozhodnutí o nákladech řízení, o lhůtě k plnění, o předběžné vykonatelnosti a proti odůvodnění rozhodnutí (§ 230 odst. 1 písm. b), c) OSŘ). Tyto části rozhodnutí nemohou být napadeny samostatně, ale jen společně s výrokem ve věci samé.³²

Další důvod nepřipustnosti žaloby na obnovu řízení je nepřipustnost proti rozsudkům a usnesením, které lze zrušit nebo změnit jinak, pokud nebereme v úvahu dovolání (§ 230 odst. 2 OSŘ). Jinými slovy, pokud lze dosáhnout změny nebo zrušení rozhodnutí jiným procesním úkonem než podáním žaloby na obnovu řízení, není žaloba na obnovu řízení přípustná. Pokud však lze v daném případě podat dovolání, je přípustná taktéž žaloba na obnovu řízení. O nepřipustnosti žaloby se zmiňuje také ustanovení § 231 odst. 1 věty druhé OSŘ, dle kterého není přípustná žaloba podaná vedlejším účastníkem řízení, pokud s tím účastník podporovaný vedlejším účastníkem nesouhlasí nebo ustanovení § 254 odst. 2 věty druhé OSŘ, dle kterého není možné podání žaloby na obnovu směřující proti výkonu rozhodnutí.

Podmínky přípustnosti, resp. nepřipustnosti žaloby na obnovu řízení nejsou upraveny jen v občanském soudním řádu, ale také v jiných právních předpisech. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZŘS“ či „zákon o zvláštních řízeních soudních“) neobsahuje vlastní úpravu řízení o žalobě na obnovu řízení, takže se použijí ustanovení OSŘ, nestanoví-li ZŘS jinak (§ 1 odst. 2 ZŘS). Pro určité druhy řízení však stanoví, že žaloba na obnovu řízení (spolu s žalobou pro zmatečnost) není přípustná. Jako příklad lze uvést řízení o určení, zda tu manželství je či není, a rozhodnutí o neplatnosti manželství (§ 382 ZŘS), řízení o rozvodu manželství (§ 398 ZŘS), řízení ve statusových věcech partnerských (§ 399 ZŘS) nebo řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí (§ 491 ZŘS). Žaloba na obnovu řízení není přípustná ani v řízení o uznání cizího rozhodnutí o rozvodu manželství.³³

³¹ MOTTL, T., VACKOVÁ, M. In Jirsa, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha IV. § 201–250 občanského soudního řádu*. 2. vydání, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, 140 s.

³² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 545 s.

³³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 8. 2016, sp. zn. 32 Ncu 44/2016.

Dále není přípustná obnova insolvenčního řízení podle ustanovení § 96 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „InsZ“) nebo exekučního řízení podle ustanovení § 35 odst. 5 věty druhé zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „EŘ“).

Zákonodárce však nepředpokládá nápravu všech vadných rozhodnutí pomocí mimořádných opravných prostředků, ale umožňuje i jiné způsoby nápravy, jako je například změna nebo zrušení vydaného rozhodnutí soudem, pokud dojde ke splnění podmínek předvídaných zákonem, jako je tomu například v případě ustanovení § 42, 57, 64, 191 zákona o zvláštních řízeních soudních nebo 362 InsZ.³⁴ Rozhodnutí je možné také změnit z důvodu, že nastala změna poměrů (*clausula rebus sic stantibus*) a je možné postupovat podle ustanovení § 163 OSŘ.^{35, 36} Je však potřeba odlišit okamžik, kdy došlo ke změně poměrů. Pokud se okolnosti změnily před vydáním rozhodnutí, je přípustná žaloba na obnovu řízení, avšak pokud změna nastala až po vydání rozhodnutí, je možné postupovat dle ustanovení § 163 OSŘ. Jako příklad lze uvést změnu poměrů v řízení ve věcech osvojení nezletilého (§ 440 ZŘS) nebo změnu poměrů v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé (§ 475 ZŘS).

Z výše uvedeného je patrné, že podmínky přípustnosti žaloby na obnovu řízení nejenže nejsou uvedeny v jednom ustanovení OSŘ, nýbrž je lze nalézt napříč celým právním řádem.

2.3 Legitimace k žalobě na obnovu řízení

K podání žaloby na obnovu řízení je především aktivně legitimován účastník původního řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí napadané žalobou na obnovu řízení (§ 228 odst. 1 OSŘ). Vedle účastníka původního řízení je k podání oprávněn také

³⁴ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 849 s.

³⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 546 s.

³⁶ § 163 OSŘ: „Rozsudek odsuzující k plnění v budoucnu splatných dávek nebo k plnění ve splátkách je možno na návrh změnit, jestliže se podstatně změnilo okolnosti, které jsou rozhodující pro výši a další trvání dávek nebo splátek. Nestanoví-li zákon jinak, je změna rozsudku přípustná od doby, kdy došlo ke změně poměrů.“

jeho universální nebo singulární právní nástupce.³⁷ Účastník řízení však nemusí být pouze osoba jediná, ale může jich na jedné straně vystupovat více. Pokud se jedná o účastníky, kteří vystupují v řízení samostatně (§ 91 odst. 1 OSŘ), může každý z nich napadnout rozhodnutí žalobou na obnovu řízení jen v těch částech týkajících se jeho osoby, kdežto vystupují-li jako nerozlučné společenství účastníků (§ 91 odst. 2 OSŘ), je procesní úkon jednoho z nich, tedy i podání žaloby na obnovu řízení, účinný i pro ostatní.³⁸ Účastník, kterému bylo napadeným rozhodnutím plně vyhověno, není k žalobě na obnovu řízení oprávněn.

Legitimace dalších osob oprávněných k podání žaloby na obnovu řízení je upravena v ustanovení § 231 odst. 1 OSŘ, které je společné rovněž pro žalobu pro zmatečnost. K podání žaloby je oprávněn vedlejší účastník (§ 93 OSŘ), pokud vstoupil jako vedlejší účastník do původního řízení a účastnil se jej už v okamžiku, kdy bylo vyhlášeno (vydáno) rozhodnutí, které je napadáno.³⁹ Je však nezbytné, aby hlavní účastník podporovaný vedlejším účastníkem s podáním žaloby souhlasil, a proto by měl vedlejší účastník seznámit hlavního účastníka se svým záměrem dříve, než bude žaloba podána. Stanovisko jím podporovaného účastníka může vedlejší účastník připojit k žalobě nebo si jeho stanovisko může zajistit soud. Ten to může učinit během přípravy jednání, a to výzvou adresovanou vedlejšímu účastníku, aby připojil stanovisko hlavního účastníka nebo přímo výzvou účastníku hlavnímu spolu s poučením, že v případě nesouhlasu není žaloba přípustná.⁴⁰ V takovém případě by ji soud zamítnul (§ 235f OSŘ).

Obdobná pravidla platí také pro pasivně legitimovaného účastníka. Účastník řízení, proti němuž je návrh žaloby na obnovu řízení směřován, musí být osobou identickou s účastníkem řízení, o jehož obnovu se jedná, ale pouze za situace, nenastala-li v okamžiku před podáním návrhu na obnovu řízení změna v osobě tohoto účastníka z důvodu sukcese, ať již singulární či univerzální.⁴¹

³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3076/2011.

³⁸ DOLEŽÍLEK, J. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1804 s.

³⁹ Tamtéž, 1829 s.

⁴⁰ MOTTL, T., VACKOVÁ, M. In Jirsa, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha IV. § 201–250l občanského soudního řádu*. 2. vydání, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, 143 s.

⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1735/2011.

2.4 Lhůty pro podání žaloby na obnovu řízení

Z důvodu, že žaloba na obnovu řízení je mimořádným opravným prostředkem prolamujícím právní jistotu rozhodnutí, je lhůta pro její podání omezená. Lhůty pro podání žaloby na obnovu řízení jsou zákonné, tudíž není možné je prodloužit a zároveň procesní, což má za důsledek, že je lhůta zachována, jestliže je poslední den lhůty učiněn úkon u soudu nebo je podání odevzdáno u orgánu mající povinnost je doručit, nejčastěji u provozovatele poštovních služeb (§ 57 odst. 3 OSŘ).

Žalobu na obnovu řízení je nutno podat ve tříměsíční lhůtě ode dne, kdy se osoba navrhuující obnovu dozvěděla o důvodu obnovy nebo od doby, kde jej mohla uplatnit (§ 233 odst. 1 OSŘ). Dle judikatury Nejvyššího soudu nevyvolává otázka týkající se subjektivní lhůty k podání žaloby na obnovu řízení žádné nejasnosti a zároveň upřesňuje, že tříměsíční lhůta pro navrhovatele počíná běžet od doby, kdy se dozvěděl o důvodu obnovy uvedeném v ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ nebo od doby, mohl poprvé uplatit důvod uvedený v ustanovení § 228 odst. 1 písm. b) OSŘ.^{42, 43} Přesné označení události, od které lhůta počíná běžet je povinností toho, kdo obnovu navrhuje a významné z důvodu, že se jedná o povinnou náležitost žaloby na obnovu řízení a její označení je důležité k posouzení, zda byla podána včas (§ 232 odst. 1 OSŘ). Ustanovení § 233 odst. 1 OSŘ stanoví, že běh subjektivní lhůty nemůže skončit dříve, než uplynou tři měsíce od právní moci rozhodnutí, které je žalobou na obnovu řízení napadáno. Toto ustanovení umožňuje účastníkům uplatnit nové skutečnosti, rozhodnutí a důkazy, které nemohly být uplatněny v odvolacím řízení, jelikož jim v tom bránil princip neúplné apelace ovládající odvolací řízení.⁴⁴ Mohlo by totiž dojít k tomu, že se účastník dozví o důvodu obnovy například bezprostředně po vyhlášení rozhodnutí soudu a z důvodu, že je žalobu na obnovu řízení nutno podat až po doručení jejího písemného vyhotovení, účastník by ji nestihl v tříměsíční lhůtě podat.⁴⁵

Objektivní lhůta pro podání žaloby na obnovu řízení je tříletá od právní moci napadeného rozhodnutí. Uplynutím těchto lhůt je podání žaloby na obnovu řízení bezpředmětné, bez ohledu na to, zda subjektivní lhůta stále běží nebo její běh ani

⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 8. 2016, sp. zn. 22 Cdo 655/2016.

⁴³ Jednotlivé důvody žaloby na obnovu řízení jsou popsány v kapitole 2.6 této práce.

⁴⁴ DOLEŽÍLEK, J. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1833 s.

⁴⁵ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 857–858 s.

nezapočal. Ustanovení § 233 odst. 2 OSŘ však stanovuje určité výjimky. Jedná se o případy, kdy byl dle příslušných právních předpisů zrušen rozsudek vydaný v trestním řízení nebo rozhodnutí o přestupku nebo jiném správním deliktu, na jejichž podkladě došlo v občanském soudním řízení k přiznání práva. V těchto případech lze žalobu na obnovu řízení podat i po uplynutí tří let od právní moci rozhodnutí.

Obecná úprava prominutí zmeškání lhůt je upravena v ustanovení § 58 OSŘ, avšak žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost má úpravu speciální, kdy je prominutí zmeškání lhůt nepřipustné (§ 235 odst. 1 OSŘ). Pokud byla žaloba na obnovu řízení podána po uplynutí stanovené lhůty, bude zamítnuta (§ 235f OSŘ). Otázkou může zůstat, jak bude soud postupovat v případě, kdy bude podána žaloba na obnovu řízení společně s návrhem na prominutí zmeškání lhůty. Komentářová literatura se v tomto směru odlišuje. Šínová uvádí, že nejprve dojde usnesením k zamítnutí návrhu na prominutí zmeškání lhůty a následně po nabytí právní moci tohoto usnesení dojde k zamítnutí žaloby na obnovu řízení pro její opožděnost.⁴⁶ Na druhou stranu Mottl a Vacková uvádějí, že v praxi není tato situace obvyklá, avšak rozhodování o obou návrzích samostatně by bylo dle jejich názoru nadbytečné, a proto je řešením nerozhodnutí o návrhu na prominutí zmeškání lhůty a zamítnutí žaloby na obnovu řízení spolu s patřičným odůvodněním.⁴⁷

2.5 Náležitosti žaloby na obnovu řízení

Obecné náležitosti podání jsou upraveny v ustanovení § 42 odst. 4 OSŘ. Patří mezi ně označení soudu, kterému je podání určeno, toho, kdo je činí, věci, které se týká, co sleduje a zároveň musí být opatřeno datem a podpisem. Poslední dvě zmíněné náležitosti se nevztahují na podání v elektronické podobě činěné dle zvláštního právního předpisu⁴⁸ a v případě, že je účastník zastoupen v řízení advokátem, může advokát svůj podpis nahradit otiskem podpisového razítka, jehož vzor byl u daného soudu uložen. Je-li podání činěno v listinné podobě, je nutné jeho předložení s potřebným počtem stejnopisů i s přílohami, pakliže je činěno jinou formou, postačí pouze jeden stejnopis.

⁴⁶ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 862 s.

⁴⁷ MOTTL, T., VACKOVÁ, M. In Jirsa, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha IV. § 201–250l občanského soudního řádu*. 2. vydání, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, 153 s.

⁴⁸ Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

K podání učiněném elektronicky lze všechny jeho přílohy přiložit taktéž elektronicky. Tyto zmíněné náležitosti však nejsou náležitostmi jedinými a žaloba na obnovu řízení, stejně tak jako žaloba pro zmatečnost, musí obsahovat další specifické náležitosti upravené v ustanovení § 232 OSŘ.

První z těchto zvláštních náležitostí je označení rozhodnutí, proti kterému žaloba na obnovu řízení směřuje. Pro označení se použije název soudu, který napadené rozhodnutí vydal, datum vyhlášení nebo vydání a číslo jednacích či spisových značek. Napadat lze rozhodnutí pravomocné z důvodů uvedených v ustanovení § 228 OSŘ, avšak uvedení data, kdy rozhodnutí nabylo právní moci, není dle OSŘ obligatorní náležitostí a zároveň je tento údaj snadno zjistitelný ze spisového materiálu.⁴⁹

Další nezbytnou náležitostí je určení rozsahu, v jakém je rozhodnutí napadáno. Je nutná specifikace výroku, což je podstatné především v situaci, má-li rozhodnutí výroků vícero a uvedení v jakém rozsahu je tento výrok napadán. Určeným rozsahem je soud vázán, a to až na výjimky stanovené v ustanovení § 235d OSŘ, které jsou popsány níže.

Náležitostí žaloby na obnovu řízení je také uvedení důvodu, kvůli kterému je pravomocné rozhodnutí napadáno. Přípustné důvody žaloby na obnovu řízení nalezneme v ustanovení § 228 OSŘ a budou podrobně rozebrány v následující kapitole. Žaloba na obnovu řízení musí po stránce skutkové obsahovat dostatečně určité a srozumitelné popsání skutečností tak, aby bylo možné jejich podřazení pod některý z důvodů uvedených v ustanovení § 228 OSŘ, proto pouhý odkaz na dané ustanovení bez jakéhokoli vyličení není dostatečné.⁵⁰

Jak stanovení rozsahu, ve kterém je rozhodnutí napadáno, tak uvedení důvodu žaloby na obnovu řízení mohou být měněny jen po dobu, po kterou trvají lhůty k žalobě na obnovu řízení (§ 232 odst. 2 OSŘ). Lhůty k žalobě na obnovu řízení jsou uvedeny v ustanovení § 233, kdy subjektivní lhůta je tříměsíční, kdežto objektivní činí tři roky. Zároveň platí, že jestliže žaloba na obnovu řízení neobsahuje veškeré náležitosti stanovené zákonem nebo je obsahuje v nedostatečném, nesrozumitelném či neúplném rozsahu, soud vyzve účastníka k opravě či doplnění podání dle ustanovení § 43 OSŘ. Judikatura uvádí, že důvod obnovy může být měněn jen po dobu, po kterou trvají lhůty

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2005, sp. zn. 26 Cdo 476/2005.

⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 4. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1390/2014.

k žalobě na obnovu řízení a dále že soud je uplatněným důvodem vázán, a jestliže není důvod žaloby na obnovu řízení uveden nebo je za důvod označeno něco jiného, než důvody uvedené v ustanovení § 228 odst. 1 OSŘ, jedná se o vadu řízení bránící pokračování v řízení.⁵¹ Je tedy potřebné činit rozdíly mezi ustanovením § 232 odst. 2 a 43 OSŘ. Dle prvně jmenovaného ustanovení je nepřipustné měnit důvod obnovy po uplynutí lhůt k žalobě na obnovu řízení, avšak pokud důvod obnovy zcela chybí, jedná se o vadu řízení a je potřeba postupovat podle ustanovení § 43 OSŘ, a to i po uplynutí lhůty k žalobě na obnovu řízení.⁵²

Další obligatorní náležitostí je popis s prokázání skutečností, které vypovídají o včasné podání žaloby na obnovu řízení. Účastník má povinnost uvést a popsat skutečnosti, od nichž dle jeho názoru započal běh lhůty k podání žaloby na obnovu řízení a o nichž se domnívá, že byly dodrženy. Povinností soudu je posoudit, zda na základě uvedených skutečností byla žaloba na obnovu řízení podána včas.

Náležitostí žaloby na obnovu řízení je označení důkazů prokazujících, že žaloba na obnovu řízení je důvodná. Účastník musí splnit svou důkazní povinnost obdobně, jako tomu bylo v řízení před soudem prvního stupně, a to především z důvodu zásady projednací a dispoziční uplatňující se ve sporném řízení, kterým je i řízení o žalobě na obnovu řízení.⁵³ Jde především o označení důkazů prokazujících existenci důvodu žaloby na obnovu řízení.

Na posledním místě vyjmenovanou náležitostí v ustanovení § 232 odst. 1 OSŘ je označení toho, čeho se podávající žalobou na obnovu řízení domáhá. Ten, kdo podává žalobu na obnovu řízení se domáhá povolení obnovy řízení soudem (§ 235e odst. 1 OSŘ) a zároveň by měl v návrhu uvést, jaká má být změna původního rozhodnutí, tedy jaký má být výrok v novém rozhodnutí nahrazující rozhodnutí původní (§ 235h a násl. OSŘ).

Jak již bylo řečeno výše, v případě, že žaloba na obnovu řízení neobsahuje všechny náležitosti požadované OSŘ či je nesrozumitelná nebo neurčitá, soud vyzve účastníka k její opravě či doplnění na základě ustanovení § 235a odst. 2 a 43 odst. 1 OSŘ. Soud k doplnění stanoví účastníkovi lhůtu, která je soudcovské

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 2. 2014, sp. zn. 32 Cdo 68/2013.

⁵² ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 856 s.

⁵³ Tamtéž, 855 s.

povahy, a zároveň účastníka poučí o následcích neodstranění vad. Pokud nejsou vady řádně a včas odstraněny a brání-li tento nedostatek v pokračování řízení, soud žalobu odmítne (§ 43 odst. 2 OSŘ). Vada může spočívat v absenci všech povinných náležitostí, ať již neoznačení rozhodnutí, proti němuž je žaloba na obnovu řízení směřována, neuvedení důvodu obnovy nebo neuvedení toho, čeho se podávající žalobou na obnovu řízení domáhá.⁵⁴

2.6 Důvody žaloby na obnovu řízení

Přípustnost žaloby na obnovu řízení je vázána pouze na důvody taxativně vypočtené v ustanovení § 228 odst. 1 OSŘ, které lze rozdělit do dvou skupin. Obě tyto skupiny obsahující důvody žaloby na obnovu řízení mají společné to, že mohou přivodit pro účastníka řízení příznivější rozhodnutí ve věci (*zákaz reformatio in peius*). Postačí však pouze určitá míra pravděpodobnosti, že skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy vyvolají účastníkovi uplatňujícího obnovu příznivější rozhodnutí ve věci.⁵⁵

Důvod žaloby na obnovu řízení podle ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ

Prvním důvodem žaloby na obnovu řízení je existence skutečností, rozhodnutí nebo důkazy, které účastník nemohl bez své viny použít v řízení před soudem první instance nebo před odvolacím soudem (za podmínek stanovených v ustanovení § 205a a 211a OSŘ), pokud pro něj mohou přivodit příznivější rozhodnutí ve věci (§ 228 odst. 1 písm. a) OSŘ).

Judikatura soudů týkající se důvodů obnovy řízení, včetně toho, co nemůže být považováno za důvod obnovy, je poměrně bohatá. Nejvyšší soud uvádí, že za nové považuje skutečnosti a důkazy, které v době původního řízení existovaly, avšak účastník je nemohl bez své viny použít v původním řízení z důvodu, že o nich nevěděl a ani jinak nezavinil nesplnění povinnosti tvrzení či důkazní, přičemž však je nutno zohlednit, zda se účastník mohl o důkazu dozvědět.⁵⁶ Jedná se tedy především o ty skutečnosti a důkazy, které účastník řízení nemohl bez své viny použít, jelikož o nich nevěděl nebo vědět nemohl.

⁵⁴ DOLEŽÍLEK, J. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1831 s.

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3925/2010.

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 8. 2017, sp. zn. 22 Cdo 3251/2017.

Jako důvod obnovy nemůže být považováno nesplnění povinnosti tvrzení účastníkovi známých skutečností do doby, než nastane koncentrace řízení nebo skutečností, které nastaly až po nabytí právní moci rozhodnutí o skončení věci, které do té chvíle neexistovaly.⁵⁷ V této souvislosti soudy například dovodily, že skutečnost, že po skončení řízení byla znaleckým posudkem stanovena cena věci jinou částkou, než tomu bylo v řízením nalézacím, jako důvod obnovy neobstojí,⁵⁸ stejně tak jako skutečnosti a důkazy, které byly soudu předloženy, avšak soud k nim nepřistoupil ani je jinak nevyužil, protože dle jeho uvážení nebyly považovány za rozhodné.⁵⁹

Rozhodnutí, která mohou být důvodem žaloby na obnovu řízení podle ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ, však nemusí existovat v době původního řízení a mohou tak být uplatněna i rozhodnutí vydaná po jeho skončení. Důvodem může být odchýlné rozhodnutí příslušného orgánu, kterým byl soud řešící předběžnou otázku vázán (§ 135 odst. 1 OSŘ) nebo otázka, kterou může soud posoudit sám nebo vycházet z rozhodnutí příslušného orgánu, které již bylo o otázce vydáno (§ 135 odst. 2 OSŘ). Za nově vydané rozhodnutí se považuje také rozhodnutí vydané až po skončení původního řízení řešící předběžnou otázku, která byla stěžejní pro rozhodnutí v původním řízení, jinak.⁶⁰

Důvod žaloby na obnovu řízení podle ustanovení § 228 odst. 1 písm. b) OSŘ

Druhým taxativně vypočteným důvodem žaloby na obnovu řízení je skutečnost, že lze provést důkazy, které nemohly být provedeny před soudem prvního stupně nebo před soudem odvolacím (za podmínek stanovených v ustanovení § 205a a 211a OSŘ), pokud pro účastníka mohou přivodit příznivější rozhodnutí ve věci (§ 228 odst. 1 písm. b) OSŘ). Jde o důkazy, které účastník řízení před soudem první instance nebo soudem odvolacím znal, navrhnul je, soud umožnil jejich provedení, avšak realizace nebyla z objektivních důvodů možná. Stěžejním bodem je navrnutí důkazu účastníkem řízení. Udělá-li si účastník sám závěr o tom, že důkaz není možno použít, a proto jej nebude ani navrhopat, soud se o něm nemá, jak dozvědět a později by byl takovýto důkaz považován za zcela nový, a proto by nebyly splněny výše uvedené

⁵⁷ PETR, B., JIRSA, J. In Jirsa, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha IV. § 201–250 občanského soudního řádu. 2. vydání, doplněné a upravené.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, 127 s.

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 9. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2090/2006.

⁵⁹ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 7. 1973, sp. zn. 9 Co 468/73.

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2016, sp. zn. 22 Cdo 742/2016.

podmínky.⁶¹ Jako příklad lze uvést svědka, kterému je z důvodu vážné nemoci znemožněno učinit svědeckou výpověď, je v kómatu nebo je jeho pobyt neznámý. Opět je na místě připomenout, že se musí jednat o důkazy, které mohou účastníkovi řízení přivodit příznivější rozhodnutí ve věci.

2.7 Účinky žaloby na obnovu řízení

Občanský soudní řád nepřiznává žalobě na obnovu řízení suspenzivní ani devolutivní účinek, a tudíž nemá vliv na právní moc ani vykonatelnost napadeného rozhodnutí. Vykonatelnost však může být odložena, a to na základě rozhodnutí soudu (§ 235c OSŘ) nebo přímo ze zákona (§ 235g OSŘ).

Vykonatelné rozhodnutí je možné přímo vynutit pomocí státní moci nebo pod jejím dohledem.⁶² Tomu, komu byla uložena rozhodnutím jakákoli povinnost, je povinen ji splnit bez ohledu na to, zda byla žaloba na obnovu řízení podána či nikoli a na druhé straně ten, komu má být plněno, může požadovat vynucení plnění, a to prostřednictvím exekučního návrhu (§ 37 EŘ) či nařízením výkonu rozhodnutí (§ 261 OSŘ).⁶³ V řadě situací by však vykonatelnost vyvolala nepříznivé důsledky způsobené vynucením okamžitého plnění a existuje-li určitá míra pravděpodobnosti, že bude žalobě na obnovu řízení vyhověno, může soud nařídít odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí (§ 235c OSŘ). Soud může nařídít odklad vykonatelnosti i bez návrhu, a to po celou dobu řízení až do vyhlášení rozhodnutí, kterým se řízení končí.⁶⁴

Odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí může také nastat ze zákona bez nutnosti rozhodnutí soudu, a to v případě vydání rozhodnutí o povolení obnovy řízení (§ 235g OSŘ). Občanský soudní řád výslovně nestanoví, kdy k odkladu vykonatelnosti napadeného rozhodnutí dochází, avšak odborná literatura se přiklání k okamžiku, kdy usnesení povolující obnovu řízení nabývá vykonatelnosti.⁶⁵

Povolení odkladu vykonatelnosti, ať již na základě rozhodnutí soudu, nebo ze zákona znamená, že rozhodnutí nelze aktuálně vykonat a jeho výkon se odkládá, což

⁶¹ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 838 s.

⁶² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 290 s.

⁶³ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 868 s.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ Tamtéž, 876 s.

ale nebrání nařízení výkonu rozhodnutí. Soud může vyhovět exekučnímu návrhu (§ 37 EŘ) nebo nařízení výkonu rozhodnutí (§ 261 OSŘ), zároveň však odloží exekuci dle ustanovení § 54 EŘ nebo provedení výkonu rozhodnutí dle ustanovení § 266 OSŘ do doby nabytí právní moci rozhodnutí vydaného v obnoveném řízení. „*Judikatura Nejvyššího soudu je pak již dlouhodobě ustálena i v názoru, že odklad vykonatelnosti exekučního titulu je pouze důvodem pro odložení provedení exekuce, povolení odkladu vykonatelnosti exekučního titulu před zahájením exekučního řízení nebo po jeho zahájení nebrání nařízení exekuce.*“⁶⁶ Je potřebné činit rozdíl mezi odkladem vykonatelnosti a odkladem výkonu rozhodnutí. Odklad vykonatelnosti znamená, že rozhodnutí je vykonatelné, avšak vlastnosti rozhodnutí související s vykonatelností jsou odloženy, tedy je odložena možnost vynutitelnosti státní mocí. Na druhou stranu odklad výkonu rozhodnutí či odklad exekuce znamená, že již došlo k nařízení výkonu rozhodnutí či zahájení exekučního řízení, ale jejich provádění bylo prozatímně přerušeno a dočasně v nich není pokračováno.

2.8 Konkurence mimořádných opravných prostředků

Občanský soudní řád upravuje pravidla pro případy, kdy je pravomocné rozhodnutí napadeno více mimořádnými opravnými prostředky najednou. Za situace, kdy je jedno rozhodnutí napadeno žalobou na obnovu řízení a zároveň žalobou pro zmatečnost, soud věci spojí ke společnému řízení (§ 235b odst. 1 OSŘ). Spojení řízení ze zákona se však neuplatní, pokud nejsou soudy příslušné k rozhodování o žalobě na obnovu řízení a pro zmatečnost shodné a v takových případech je po příslušných soudech vyžadována komunikace a kooperace.⁶⁷ Při současném podání obou těchto žalob může soud povolit obnovu řízení pouze tehdy, byla-li žaloba na obnovu řízení uplatněna důvodně a zároveň jestliže soud žalobu pro zmatečnost zamítne, odmítne nebo řízení o ní vedené zastaví (§ 235e odst. 3 OSŘ). Jestliže soud zruší rozhodnutí napadené žalobou pro zmatečnost, nemůže již povolit obnovu řízení z důvodu neexistence předmětu tohoto řízení. Rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost má tedy přednost a soud rozhodující o žalobě na obnovu řízení musí vyčkat do doby, než bude o žalobě pro zmatečnost rozhodnuto.⁶⁸ Uvedené platí v případě, že žaloba na obnovu

⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 6. 2017, sp. zn. 20 Cdo 2528/2016.

⁶⁷ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 866–867 s.

⁶⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 11. 2008, sp. zn. I. ÚS 684/06.

řízení je důvodná bez ohledu na to, je-li ve věci vedeno společné řízení nebo je-li každá z žalob projednávána u jiného příslušného soudu.

Proti rozhodnutí napadenému žalobou na obnovu řízení nebo žalobou pro zmatečnost může být zároveň podáno dovolání. Soud řízení o žalobě na obnovu řízení přeruší do doby rozhodnutí dovolacího soudu o dovolání (§ 235b odst. 3 OSŘ). Pokud soud rozhodující o dovolání napadené rozhodnutí zruší, řízení o žalobě na obnovu řízení bude zastaveno (§ 235e odst. 4 OSŘ), v opačném případě bude v řízení pokračováno. Občanský soudní řád nevylučuje ani podání všech tří mimořádných opravných prostředků najednou, v takovém případě se uplatní všechna výše uvedená pravidla.

2.9 Řízení a rozhodnutí o žalobě na obnovu řízení

Řízení a rozhodnutí o žalobě na obnovu řízení, jakožto mimořádného opravného prostředku, má svá specifická pravidla upravená v ustanovení § 235a a násl. OSŘ. Řízení můžeme rozdělit na dvě stádia. V prvním stádiu, řízení o žalobě na obnovu řízení (*iudicium rescindens*) soud rozhoduje, zda žalobu na obnovu řízení zamítne nebo obnovu řízení povolí. V případě povolení obnovy řízení počíná druhé stádium, a to řízení po povolení obnovy řízení (*iudicium rescissorium*), kdy soud vydá rozhodnutí o povolení obnovy řízení a jakmile takovéto rozhodnutí nabyde právní moci, soud věc znovu projedná a rozhodne o ní.

2.9.1 Řízení o žalobě na obnovu řízení

Řízení o žalobě na obnovu řízení je první fází řízení. Žaloba na obnovu řízení je vedena, projednána a je o ni rozhodnuto soudem, který ve věci rozhodoval v první instanci (§ 235a odst. 1 věta první OSŘ), a to nezávisle na tom, zda je žalobou na obnovu řízení napadáno rozhodnutí soudu prvního stupně či soudu odvolacího.⁶⁹ Soud prvního stupně rozhoduje v řízení o žalobě na obnovu řízení v totožném složení, jako tomu bylo při rozhodování ve věci samé dle ustanovení § 36a OSŘ a zároveň je toto řízení vedeno pod stejnou spisovou značkou jako řízení, ke kterému se žaloba na obnovu řízení vztahuje (§ 161a odst. 3 instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „kancelářský řád“).

⁶⁹ Věcná příslušnost je upravena v ustanovení § 9 OSŘ a uplatní se pro ni pravidlo, že v prvním stupni jsou příslušné okresní soudy, nestanoví-li zákon jinak.

Specifika řízení o žalobě na obnovu řízení jsou upravena v ustanovení § 235a a násl. OSŘ, avšak pro pravidla, která tam obsažena nejsou, platí přiměřeně ustanovení o řízení vedeném před soudem první instance, nestanoví-li OSŘ něco jiného (§ 235a odst. 2 OSŘ). To, zda je užití ustanovení upravující řízení v prvním stupni přiměřené, je nutno posuzovat s ohledem na účel a povahu žaloby na obnovu řízení, jakožto mimořádného opravného prostředku.⁷⁰ Občanský soudní řád výslovně ve svém ustanovení § 235b odst. 2 věty první vylučuje pro žalobu na obnovu řízení aplikaci tří ustanovení, a to § 92 upravující přistoupení nebo záměny účastníků, § 97 upravující vzájemný návrh a § 98 týkající se projevů žalovaného. Některá ustanovení, která nejsou zákonem výslovně vyloučena a která je nutno aplikovat dle pravidel přiměřenosti, však vyvolávají v odborné literatuře diskuzi, zda mohou být aplikována také v řízení o žalobě na obnovu řízení. Příkladem lze uvést ustanovení vztahující se ke koncentraci řízení. Mottl, Jirsa a Vacková uvádějí, že ustanovení § 114c a 118b OSŘ upravující zákonnou koncentraci řízení lze aplikovat i na žalobu na obnovu řízení, což však nelze říci o ustanovení § 114b OSŘ z důvodu, že v textaci daného ustanovení je výslovně uvedena žaloba ve smyslu ustanovení § 79 OSŘ.⁷¹ Šínová nezaujímá negativní postoj k první části výše uvedeného názoru, avšak s druhou částí nelze dle jejího názoru zcela souhlasit, a to proto, že aplikace ustanovení § 114b OSŘ upravující tzv. kvalifikovanou výzvu není v případě žaloby na obnovu řízení vyloučena, avšak k její povaze může být využití tohoto ustanovení v praxi minimální.⁷² Vzhledem k povaze ustanovení § 114b OSŘ se přikláním k prvnímu z uvedených názorů, tedy že toto ustanovení nelze v řízení o žalobě na obnovu řízení použít.

Jednou z obligatorních náležitostí žaloby na obnovu řízení je, jak je uvedeno výše, stanovení rozsahu, v jakém je rozhodnutí napadáno (§ 232 odst. 1 OSŘ). Je to právě účastník, který ve sporném řízení ovládaném zásadou dispoziční a projednací určuje rozsah žaloby na obnovu řízení a soud není oprávněn rozsah stanovený účastníkem nikterak měnit. Soud je tímto rozsahem vázán a je oprávněn v rozsahu daném žalobou na obnovu řízení napadené rozhodnutí projednat a rozhodnout, zda dojde k povolení obnovy řízení či nikoli. Z tohoto pravidla však existují výjimky,

⁷⁰ DOLEŽÍLEK, J. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1839 s.

⁷¹ MOTTTL, T., JIRSA, J., VACKOVÁ, M. In Jirsa, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha IV. § 201–2501 občanského soudního řádu*. 2. vydání, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, 158 s.

⁷² ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 865 s.

podobně jak je tomu u odvolání, dovolání či v řízení před soudem prvního stupně. Jedná se o výjimky taxativně vypočtené v ustanovení § 235d OSŘ uplatňující se pro žalobu na obnovu řízení a pro zmatečnost. Dále není soud vázán rozsahem ani v řízeních vedených dle zákona o zvláštních řízeních soudních, která je možno zahájit i bez návrhu.

Dle ustanovení § 235d OSŘ jde o situace, kdy účastník označil pouze některé výroky, které mají být soudem přezkoumány z důvodu vad skutkových a ty jsou v přímé souvislosti nebo závislé na výrocích, které žalobou na obnovu řízení napadeny nebyly. Neprojednání souvisejících a závislých výroků by mohlo vést k rozporuplnosti vzhledem k výrokům, které byly žalobou na obnovu řízení napadeny.

První výjimka upravená v ustanovení § 235d písm. a) OSŘ vykazuje znak závislosti výroku, pokud je na rozhodnutí o napadeném výroku závislý výrok, jenž nebyl žalobou na obnovu řízení napaden ani nikterak dotčen. Může se jednat o závislost vycházející z práva procesního, jako například výrok o náhradě nákladů řízení, výrok o lhůtě k plnění či o předběžné vykonatelnosti odvíjející se od výroku o meritů věci, nebo o závislost hmotněprávní jako například závislost výroku týkajícího se péče o nezletilé dítě a jeho výživě a výroku o určení otcovství, či výroku týkajícího se vypořádání podílového spoluvlastnictví a výroku o jeho zrušení.⁷³

Další výjimkou je nerozlučné společenství účastníků (§ 235d písm. b) OSŘ), kdy existují společná práva nebo povinnosti a rozhodnutí se proto musí vztahovat na všechny účastníky vystupující na jedné straně, a kde úkony jednoho z nerozlučných účastníků platí i pro ostatní dle ustanovení § 91 odst. 2 OSŘ. Žalobu na obnovu řízení může podat jakýkoli z účastníků bez souhlasu ostatních účastníků, avšak účinky podání žaloby na obnovu řízení mají vliv na všechny účastníky, kteří jsou součástí nerozlučného procesního společenství. Totéž platí i za situace, pokud je žaloba na obnovu řízení podána proti nerozlučnému společenství účastníků.

Třetí taxativně vypočtenou výjimkou z vázanosti soudu rozsahem určeným účastníkem je dle ustanovení § 235d písm. c) OSŘ situace, kdy je způsob vypořádání vztahu mezi účastníky upravený právním předpisem. Povaha věci vyžaduje, aby soud nebyl vázán rozsahem stanoveným tím, kdo žádá obnovu řízení, ale právním předpisem

⁷³ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 870 s.

stanovujícím určitý způsob vypořádání. Příkladem lze uvést vypořádání podílového spoluvlastnictví upravené v ustanovení § 1140 a násl. OZ nebo vypořádání společného jmění manželů podle ustanovení § 736 a násl. OZ.⁷⁴

Sporná řízení podle OSŘ, a tedy i řízení o žalobě na obnovu řízení, je možné zahájit pouze na návrh. Řízení nesporná upravená v zákoně o zvláštních řízeních soudních je naproti tomu možné zahájit i bez návrhu, pokud není zákonem stanoveno, že je možné zahájení řízení jen na návrh (§ 13 odst. 1 věta první ZŘS). Z povahy věci tedy není soud vázán rozsahem, ve kterém se účastník domáhá obnovy řízení za situace, kde lze řízení zahájit bez návrhu (*ex officio*). Při povolení obnovy řízení, ve kterém se účastník domáhá přezkumu rozhodnutí, jehož řízení bylo možné zahájit i bez návrhu z úřední povinnosti, není soud vázán mezemi stanovenými účastníkem (§ 29 ZŘS).

*„Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům.“*⁷⁵ Citové ustanovení Listiny základních práv a svobod zakotvuje zásadu ústnosti, která je promítnuta i v ustanovení § 115 a násl. OSŘ a vztahuje se také na řízení o žalobě na obnovu řízení. V tomto řízení je rozhodováno zásadně na jednání. Zásada ústnosti může být prolomena jen výjimečně, a to na základě důvodů stanovených zákonem.⁷⁶ V případě řízení o žalobě na obnovu řízení jsou výjimky z této zásady upraveny v ustanovení § 235f OSŘ, které stanoví taxativní výčet, kdy soud nemusí nařizovat jednání. Toto ustanovení je společné jak pro žalobu na obnovu řízení, tak pro žalobu pro zmatečnost. Zamítá-li soud žalobu z důvodu, že je nepřipustná nebo že byla podána někým, kdo k tomu nebyl oprávněn nebo z důvodu jejího podání po uplynutí lhůt, které jsou počítány od právní moci napadeného rozhodnutí, jednání nemusí být nařízeno. Naproti tomu v případě odvolání a dovolování jsou tyto důvody, tedy nepřipustnost, podání osobou neoprávněnou a podání opožděné, důvodem pro jejich odmítnutí. Podle občanského soudního řádu je zamítnutí návrhu považováno za rozhodnutí ve věci samé a odmítnutí je rozhodnutím procesním. Žalobu na obnovu řízení a žalobu pro zmatečnost však soud zamítá i přesto, že se nejedná o rozhodnutí ve věci samé.

Dle obecných ustanovení OSŘ, která se aplikují také na řízení o žalobě na obnovu řízení, může soud dále rozhodnout bez nařízení jednání i v případě, kdy

⁷⁴ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 2017, 871 s.

⁷⁵ Čl. 38 odst. 2 věta první LZPS.

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 21. 4. 1999, sp. zn. I. ÚS 350/98.

odmítá žalobu na obnovu řízení, která i přes výzvu neobsahuje všechny stanovené náležitosti, je nesrozumitelná nebo neurčitá (§ 43 OSŘ), dále, zastavuje-li řízení pro nedostatek podmínek (§ 104 OSŘ), či je-li možné rozhodnout jen na základě předložených listinných důkazů a účastníci se vzdali práva na projednání věci, popřípadě souhlasí s rozhodnutím ve věci bez jednání (§ 115a OSŘ).

Soud po podání žaloby na obnovu řízení především zkoumá splnění náležitostí (§ 43 OSŘ) a procesních podmínek (§ 103 OSŘ). Pokud nejsou splněny požadované náležitosti, soud žalobu na obnovu řízení odmítne (§ 43 odst. 2 OSŘ), či řízení zastaví pro nedostatek podmínek (§ 104 OSŘ). Soud následně posoudí, zda je žaloba na obnovu řízení přípustná, byla-li podána osobou oprávněnou a včas. Pokud je na některou z těchto posuzovaných otázek odpověď negativní, soud žalobu na obnovu řízení bez nařízení jednání zamítne (§ 235f OSŘ). Soud se také musí vypořádat s případnou konkurencí mimořádných opravných prostředků, jak bylo uvedeno výše, kdy v případě podání žaloby na obnovu řízení a dovolání soud řízení o žalobě přeruší do doby, než rozhodne dovolací soud (§ 235b odst. 3 OSŘ). Pokud dovolací soud napadené rozhodnutí zruší, řízení o žalobě na obnovu řízení bude zastaveno (§ 235e odst. 4 OSŘ). Dojde-li k napadení rozhodnutí žalobou na obnovu řízení i pro zmatečnost, obnova řízení může být povolena jen v případě, byla-li důvodná a pokud žaloba pro zmatečnost bude soudem zamítnuta, odmítnuta nebo řízení o ní vedeném zastaveno (§ 235e odst. 3 OSŘ).

Poté následuje posouzení důvodnosti žaloby, kdy soud zkoumá, zda jsou dány důvody k žalobě na obnovu řízení a za těmito účely nařídí jednání. Po tomto posouzení následuje rozhodnutí a pokud soud shledá žalobu na obnovu řízení jako nedůvodnou, zamítne ji, v opačném případě povolí obnovu řízení (§ 235e odst. 1 OSŘ). Soud rozhoduje formou usnesení a rozhodnutí o povolení obnovy není rozhodnutím ve věci samé.⁷⁷ Nabytím právní moci usnesení o povolení obnovy zaniká překážka věci rozsouzené (*rei iudicatae*). Je namístě připomenout, že povolením obnovy řízení dochází ze zákona k odkladu vykonatelnosti napadeného rozhodnutí dle ustanovení § 235g OSŘ. Povolením obnovy řízení však nikterak nezaniká ani nedochází ke zrušení rozhodnutí napadeného žalobou na obnovu řízení a napadené rozhodnutí slouží jako podklad pro řízení po povolení obnovy řízení.

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 6. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1919/2014.

2.9.2 Řízení po povolení obnovy řízení

V případě, že v první fázi řízení o žalobě na obnovu řízení došlo k povolení obnovy, počíná druhá fáze, a to řízení po povolení obnovy, tzv. řízení obnovené. Toto řízení je upraveno v ustanovení § 235h OSŘ, které je nadepsáno Řízení a rozhodnutí po povolení obnovy nebo po zrušení rozhodnutí, avšak pro žalobu na obnovu řízení je stěžejní pouze jeho odstavec první, odstavec druhý a třetí se týkají pouze žaloby pro zmatečnost.

Jakmile se usnesení o povolení obnovy stane pravomocným, soud první instance věc znovu projedná (§ 235h odst. 1 věta první OSŘ). Soud, který věc projedná, je soud první instance rozhodující v totožném složení, jako tomu bylo při rozhodování ve věci samé (§ 36a OSŘ) a také v první fázi řízení o povolení obnovy řízení. Soud tak činí bez podání dalšího návrhu, neboť návrh toho, čeho se podávající žalobou na obnovu řízení domáhá, je dle ustanovení § 232 odst. 1 OSŘ náležitostí žaloby na obnovu řízení, jehož součástí by měl být i návrh nového znění rozhodnutí. Jak je uvedeno výše, soud není vázán rozsahem návrhu za situace existence závislého výroku, jenž nebyl napaden, v případě nerozlučného společenství účastníků a jestliže způsob vypořádání vztahu mezi účastníky upravuje právní předpis (§ 235d OSŘ). Při projednání soud bere na zřetel vše, co vyšlo najevo v původním řízení a zejména přihlédne ke skutečnostem, rozhodnutím a důkazům, které nemohly být v původním řízení použity a provede nové důkazy, které nemohly být provedeny. Obě fáze řízení, a to jak o samotné žalobě na obnovu řízení, tak po povolení obnovy řízení, jsou vzájemně spjaty a tvoří jeden celek, tudíž je povinností soudu přihlédnout ke všemu, co vyšlo najevo během řízení původního a také obnoveného.⁷⁸

V druhém stádiu řízení probíhajícím po povolení obnovy řízení má soud dvě možnosti, jak rozhodnout. V prvním případě může dojít k úsudku, že napadené rozhodnutí je věcně správné a návrh na jeho změnu usnesením zamítne (§ 235h odst. 1 věta druhá OSŘ). Napadené pravomocné rozhodnutí není žalobou na obnovu řízení nikterak dotčeno a ani nedochází k jeho potvrzení.⁷⁹ Pokud by bylo vydáno rozhodnutí nové o totožném obsahu a s předchozím rozhodnutím by se soud

⁷⁸ KINDL, M. ŠÍMA, A., DAVID, O. *Občanské právo procesní*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 286 s.

⁷⁹ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 878 s.

v žádném výroku nikterak nevypořádal, bylo by řízení stíženo procesní vadou, která by mohla způsobit nesprávné meritorní rozhodnutí.⁸⁰

Druhou možností, jak soud může na základě zjištění v obnoveném řízení rozhodnout, je vydání nového rozhodnutí, neboť napadené rozhodnutí neobstojí a je potřeba ho změnit. Tímto novým rozhodnutím je původní rozhodnutí nahrazeno (§ 235h odst. 1 věta třetí OSŘ). Napadené rozhodnutí se v případě žaloby na obnovu řízení nezrušuje. Novým rozhodnutím je zasahováno do právních poměrů účastníků, nikoli však do právních poměrů třetích osob, pro které platí shodné právní vztahy, které byly pravomocně nastoleny napadeným rozhodnutím (§ 235i odst. 3 OSŘ).

Ustanovení § 228 odst. 2 OSŘ umožňuje žalobou na obnovu řízení napadnout také pravomocné usnesení schvalující smír, pravomocný platební rozkaz, pravomocný rozsudek pro uznání a pravomocný rozsudek pro zmeškání, pokud lze důvody obnovy uvedené v ustanovení § 228 odst. 1 OSŘ vztáhnout i na předpoklady, za nichž byly tyto rozhodnutí schvalovány.

Ve věci, ve které původně došlo ke schválení smíru a soud v řízení o povolení obnovy obnovu povolil, v obnoveném řízení zjišťuje, zda došlo ke splnění podmínek pro schválení smíru a zda je usnesení o schválení smíru věcně správné (§ 99 odst. 2 věta první OSŘ).⁸¹ Pokud soud dojde k závěru, že tomu tak není, rozhodne o neschválení smíru a po nabytí právní moci nového usnesení nahrazující původní usnesení pokračuje dále v řízení.⁸²

V případě pravomocného platebního rozkazu, pravomocného rozsudku pro uznání a pravomocného rozsudku pro zmeškání soud v obnoveném řízení zjišťuje existenci důvodů pro změnu těchto rozhodnutí. Pokud takovéto důvody existují, postupuje soud dále podle toho, jestli zjištěné nesprávnosti bránily k vydání platebního rozkazu, rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání v původním řízení.⁸³ Umožňují-li soudu výsledky řízení vydat platební rozkaz, rozsudek pro uznání nebo rozsudek pro zmeškání, soud původní platební rozkaz nebo rozsudek změní a toto nové rozhodnutí nahradí rozhodnutí původní.⁸⁴ V případech, kdy nelze platební rozkaz,

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1546/99.

⁸¹ DOLEŽÍLEK, J. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1858 s.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Tamtéž.

rozsudek pro uznání nebo rozsudek pro zmeškání vydat, soud nařídí jednání a rozhodne rozsudkem.⁸⁵

2.10 Náklady řízení o žalobě na obnovu řízení

Soud rozhoduje o náhradě nákladů řízení o žalobě na obnovu řízení tehdy, jestliže ji odmítá, zamítá nebo řízení o ní vedené zastavuje a původní výrok o náhradě nákladů řízení zůstává nedotčen. V případě povolení obnovy řízení soud rozhoduje o náhradě nákladů řízení až ve stádiu obnoveném, a to včetně nákladů za první stádium řízení o žalobě na obnovu řízení.

Řízení po povolení obnovy může skončit zamítnutím návrhu na změnu napadeného rozhodnutí nebo vydáním rozhodnutí nového. V prvním případě rozhodne soud o náhradě nákladů obou fází řízení, a to řízení o žalobě na obnovu řízení a řízení po povolení obnovy řízení, přičemž původní rozhodnutí o náhradě nákladů řízení zůstává nedotčeno. V případě vydání nového rozhodnutí je jeho součástí rozhodnutí o náhradě nákladů řízení za řízení o žalobě na obnovu řízení i za řízení obnovené a zároveň za řízení původní (§ 235i odst. 1 OSŘ).

Pro úplnost lze uvést výši soudního poplatku za žalobu na obnovu řízení, jenž dle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích a poplatku za výpis z rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“) činí 5.000,- Kč (položka 16). Poplatek však nemusí být hrazen v případě osvobození od soudního poplatku (§ 11 odst. 3 písm. c) zákona o soudních poplatcích). Poplatník, který soudní poplatek ve věci již jednou uhradil, neplatí poplatek v řízení, bylo-li rozhodnutí ve věci samé zrušeno v důsledku žaloby na obnovu řízení (§ 6a odst. 5 zákona o soudních poplatcích). Zákon o soudních poplatcích v souvislosti s opravnými prostředky proti žalobě na obnovu řízení stanovuje soudní poplatek za odvolání proti rozhodnutí o obnově řízení ve výši 2.000,- Kč (položka 22 bod 11) a za dovolání proti rozhodnutí o obnově řízení ve výši 14.000,- Kč (položka 23 bod 6). Soudní poplatek musí být žalobcem uhrazen i v případě, je-li žaloba na obnovu řízení zamítána z některého důvodu uvedeného v ustanovení § 235f OSŘ, nezaplacení soudního poplatku vede k zastavení řízení.

⁸⁵ DOLEŽÍLEK, J. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1858 s.

2.11 Opravné prostředky proti rozhodnutí o žalobě na obnovu řízení

V případě opravných prostředků proti rozhodnutím vydaným v řízení o žalobě na obnovu řízení je nutné rozlišovat jednotlivé fáze tohoto řízení, a to řízení o žalobě na obnovu a řízení po povolení obnovy a rozhodnutí v nich vydaná. V prvním stádiu řízení nazvaném řízení o žalobě na obnovu řízení může soud rozhodnout tak, že žalobu odmítne, řízení o ni vedeném zastaví, žalobu zamítne nebo obnovu povolí. Soud v této fázi řízení rozhoduje usnesením, proti němuž je přípustné odvolání. Toto odvolací řízení se bude řídit příslušnými ustanoveními OSŘ o odvolání, včetně lhůty pro podání odvolání, důvodů nebo povinných náležitostí (§ 201 a násl. OSŘ). Proti rozhodnutí odvolacího soudu o takto podaném odvolání je dále přípustné dovolání (§ 236 a násl. OSŘ).

V případě druhého stádia řízení po povolení obnovy může soud po opětovném projednání věci dojít ke zjištění, že rozhodnutí vydané v řízení původním je správné a návrh na změnu původního rozhodnutí usnesením zamítne. Proti takovému usnesení je přípustné odvolání a proti rozhodnutí odvolacího soudu rovněž dovolání. V obnoveném řízení však může soud dospět také k závěru, že je potřeba vydání nového meritorního rozhodnutí nahrazující původní rozhodnutí ve věci. Bude se jednat o zcela nové rozhodnutí ve věci soudu prvního stupně, které je možno napadnout všemi přípustnými opravnými prostředky dle příslušných ustanovení občanského soudního řádu.

3. Žaloba pro zmatečnost

Žaloba pro zmatečnost je opravným prostředkem sloužícím k odstranění rozhodnutí vydaného v řízení stíženém vadami a lze jí docílit zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně nebo soudu odvolacího, které nabylo právní moci. Existence závažných vad řízení je důvodem pro odstranění rozhodnutí vydaného v takovém řízení nehledě na to, zda je věcně správné či nikoli.⁸⁶ Za zmatečnost lze obecně považovat situaci, kdy je řízení stíženo takovými zásadními vadami, že by nemělo být vůbec vedeno.⁸⁷

3.1 Historický vývoj žaloby pro zmatečnost

První právní předpis civilního procesu, který byl z části vystavěn na moderních zásadách užívaných i v nynější právní úpravě, byl Josefský soudní řád vydaný roku 1781, který však neobsahoval žádný institut obdobný žalobě pro zmatečnost.

V roce 1895 byl tento právní předpis nahrazen Civilním řádem soudním, v němž se v části paté objevil institut žaloby pro zmatečnost spolu s žalobou o obnovu. Civilní řád soudní obsahoval důvody, pro něž mohlo být pravoplatné rozhodnutí (tehdy užívaný termín pro pravomocné rozhodnutí) napadeno žalobou pro zmatečnost. Mezi tyto důvody patřilo například vyloučení rozhodujícího soudce z vykonávání soudcovského úřadu v dané rozeprě (§ 529 bod 1 CŘS), či nezastoupení strany v řízení nebo v případě potřeby zákonného zástupce nezastoupení takovýmto zástupcem, jestliže však nebylo vedení rozeprě dodatečně řádně schváleno (§ 529 bod 2 CŘS).

Příslušným soudem k projednání žaloby pro zmatečnost byl soud, který vydal rozsudek napadený žalobou, avšak bylo-li napadeno několik rozsudků vydaných v témže sporu soudy různých stolic, příslušným soudem byl nejvyšší z nich (§ 532 CŘS). Subjektivní lhůta k podání žaloby pro zmatečnost byla jednoměsíční a objektivní desetiletá, přičemž byla zároveň stanovena pravidla pro jejich počítání (§ 534 CŘS). Povinné náležitosti vyjmenované v ustanovení § 536 CŘS byly shodné pro žalobu pro zmatečnost, a rovněž pro žalobu o obnovu.

Soud nejprve v neveřejném zasedání zkoumal, jestli byla žaloba pro zmatečnost podána v zákonné lhůtě a zda se opírá o některý ze stanovených důvodů (§ 538 CŘS).

⁸⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 550 s.

⁸⁷ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 840 s.

Pokud by některá z těchto náležitostí nebyla splněna nebo by byla žaloba nepřijatelná, byla by soudem odmítnuta. Také v případech, kdy při ústním jednání bylo zjištěno, že se žaloba pro zmatečnost opírá o důvod, který není zákonem uznán nebo pro její opožděné podání, byla taktéž odmítnuta (§ 543 ČRS). Pokud tomu tak nebylo, věc byla projednána a rozsudkem o ní bylo rozhodnuto a řízení prohlášeno za zmatečné (§ 541 ČRS).

Civilní řád soudní byl nahrazen OSŘ z roku 1950 s účinností ode dne 1. 1. 1951, který však byl vystavěn na odlišných zásadách než předchozí právní předpis a institut žaloby pro zmatečnost v něm obsažen nebyl. Občanský soudní řád z roku 1950 tak upravoval v části první, hlavě šesté, dílu druhém nazvaném Mimořádné opravné prostředky dva mimořádné opravné prostředky, a to v oddílu prvním Obnovu řízení a v oddílu druhém Stížnost pro porušení zákona. Ačkoli se institut žaloby pro zmatečnost v OSŘ z roku 1950 nevyskytoval, obsahoval jeden důvod obnovy řízení, který je dle nynější právní úpravy důvodem žaloby pro zmatečnost. Návrhem na obnovu řízení bylo možné napadnout pravomocné rozhodnutí, bylo-li rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce (§ 197 písm. b) OSŘ z roku 1950; nyní § 229 odst. 1 písm. g) OSŘ).

V občanském soudním řádu, dodnes platném právním předpisu civilního procesu ze dne 4. 12. 1963 s účinností ode dne 1. 4. 1964, se žaloba pro zmatečnost v době jeho vyhlášení nevyskytovala. Občanský soudní řád v části čtvrté nazvané Opravné prostředky upravoval ve čtyřech hlavách opravné prostředky nazvané Odvolání, Obnova řízení, Stížnost pro porušení zákona a Přezkoumání rozhodnutí jiných orgánů. Ačkoli institut žaloby pro zmatečnost nebyl v OSŘ účinném do 31. 12. 2000 obsažen, některé důvody zmatečnosti byly zahrnuty mezi důvody obnovy řízení. Účastník mohl napadnout návrhem na obnovu řízení pravomocný rozsudek, pokud mu byla odňata možnost jednat před soudem v důsledku postupu soudu (§ 228 odst. 1 písm. c) OSŘ účinný do 31. 12. 2000) či z důvodu, kdy nemělo řízení proběhnout pro nedostatek podmínek řízení, pokud rozhodoval vyloučený soudce nebo byl-li soud nesprávně obsazen (§ 228 odst. 1 písm. d) OSŘ účinný do 31. 12. 2000). Stejně tak jako v předchozí úpravě OSŘ z roku 1950 bylo možné napadnout pravomocný rozsudek z důvodu, kdy došlo k rozhodnutí v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce (§ 228 odst. 1 písm. e) OSŘ účinný do 31. 12. 2000).

V průběhu let byl OSŘ mnohokrát novelizován a novelou OSŘ účinnou od 1. 1. 1992⁸⁸ byl zaveden institut dovolání, jenž nahradil stížnost pro porušení zákona. Důvody zmatečnosti, které byly dříve upraveny jako důvody obnovy řízení, byly vtěleny jako důvody dovolání.⁸⁹ Vzhledem ke skutečnosti, že žaloba pro zmatečnost nebyla v té době občanským soudním řádem upravena, byla většina důvodů zmatečnosti dle dnes účinné právní úpravy upravena jako důvody dovolání (§ 237 písm. a) až g) OSŘ ve znění Novely OSŘ z roku 1991). Jeden důvod zmatečnosti však stále zůstal jako důvod obnovy řízení, a to bylo-li rozhodnuto v neprospěch účastníka řízení v důsledku trestného činu soudce (§ 228 odst. 1 písm. c) OSŘ ve znění Novely OSŘ z roku 1991).

Je patrné, že zmatečnosti bylo možné napravit dovoláním či obnovou řízení, avšak oba tyto instituty sloužily k jiným účelům. Obnovou řízení docházelo k nápravě vad skutkových a dovoláním k přezkumu rozhodnutí soudu odvolacího, a to z hlediska vad právních i skutkových, což vedlo především ke sjednocování judikatury. O dovolání rozhodoval, stejně tak jako je tomu nyní, Nejvyšší soud, což však nebylo příliš vhodné v případech, kdy rozhodoval o zrušení rozhodnutí z důvodu zmatečnosti. V takových případech se často předpokládalo provedení dokazování, což nebylo účelné a často ani možné provést a představovalo bezdůvodné a nepřiměřené zatížení Nejvyššího soudu.⁹⁰

Institut žaloby pro zmatečnost byl do českého právního řádu vrácen po téměř padesáti letech Novelou OSŘ z roku 2000. Žaloba pro zmatečnost je zakotvena spolu s žalobou na obnovu řízení v části čtvrté OSŘ nazvané Opravné prostředky a v hlavě druhé nesoucí název Žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost. Od Novely OSŘ z roku 2000 jsou tak v našem právním řádu tři mimořádné opravné prostředky umožňující prolomení právní moci rozhodnutí, a to žaloba na obnovu řízení, žaloba pro zmatečnost a dovolání. Od roku 2000 bylo k dnešnímu dni přijato několik dalších novel měnících občanský soudní řád, avšak žádná z nich nijak zásadně institut žaloby pro zmatečnost nezměnila.

⁸⁸ Zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Novela OSŘ z roku 1991“).

⁸⁹ Důvodová zpráva k Novele OSŘ z roku 1991 k § 228: „Není možné, aby se důvody obnovy řízení křížily s důvody pro dovolání. Proto nemohou být důvodem obnovy případy uvedené dosud v § 228 odst. 1 písm. c) a d). Zařazení těchto důvodů do obnovy řízení bylo od počátku teoreticky nesprávné.“

⁹⁰ Důvodová zpráva k Novele OSŘ z roku 2000 k bodu 315 (§ 235a až 235k).

3.2 Přípustnost žaloby pro zmatečnost

Žaloba pro zmatečnost je opravným prostředkem, kterým je zasahováno do právní moci rozhodnutí a také do právní jistoty nastolené vydaným rozhodnutím, a tudíž jsou podmínky její přípustnosti vymezeny zákonem.

Žalobou pro zmatečnost může být napadeno pravomocné rozhodnutí, kterým se řízení končí. Může se jednat o rozhodnutí soudu první instance nebo soudu odvolacího, stejně tak jako rozhodnutí ve věci samé nebo rozhodnutí procesní povahy, kterým bylo řízení zastaveno či návrh odmítnut. Není rozhodná ani forma rozhodnutí a žalobou pro zmatečnost lze napadnout rozsudek (ať již částečný, mezitímní, konečný, pro uznání nebo pro zmeškání), usnesení, platební rozkaz, elektronický platební rozkaz, evropský platební rozkaz nebo směnečný (šekový) platební rozkaz.⁹¹

Ustanovení § 229 OSŘ upravuje rozhodnutí, proti kterým je žaloba pro zmatečnost přípustná a zároveň taxativně vyjmenovává důvody, o které lze žalobu pro zmatečnost opřít. Aby žaloba pro zmatečnost nebyla zamítnuta pro její nepřípustnost (§ 235f OSŘ), je potřeba uplatnit důvod zmatečnosti podle příslušných odstavců ustanovení § 229 OSŘ v souvislosti s jednotlivými druhy rozhodnutí, proti kterým je žaloba pro zmatečnost přípustná.

Negativní výčet rozhodnutí, proti nimž není žaloba pro zmatečnost přípustná, je uveden v ustanovení § 230 OSŘ. Ustanovení § 230 odst. 1 OSŘ se uplatní jak v případě žaloby na obnovu řízení, tak v případě žaloby pro zmatečnost, kdy není přípustné jejich podání proti usnesením, kterým bylo rozhodnuto o žalobě z rušené držby (§ 230 odst. 1 písm. a) OSŘ). Dále jsou obě tyto žaloby nepřípustné pouze proti výrokům rozhodnutí o nákladech řízení, o lhůtě k plnění a o předběžné vykonatelnosti (§ 230 odst. 1 písm. b) OSŘ), stejně tak jako jen proti důvodům rozhodnutí (§ 230 odst. 1 písm. c) OSŘ).

Z důvodu zamezení opakovaného napadání usnesení, kterým bylo rozhodnuto o žalobě pro zmatečnost, není podání žaloby pro zmatečnost proti takovému rozhodnutí přípustné (§ 230 odst. 3 OSŘ). Proti rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost se však lze bránit jinými opravnými prostředky, které jsou popsány v kapitole 3.11 níže.

⁹¹ DOLEŽÍLEK, J. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1812 s.

Přípustnost žaloby pro zmatečnost není upravena pouze v občanském soudním řádu, ale také v zákoně o zvláštních řízeních soudních. Zákon o zvláštních řízeních soudních stanoví, že se použijí ustanovení OSŘ, nestanoví-li ZŘS jinak (§ 1 odst. 2 ZŘS), tedy postupuje se dle ustanovení OSŘ, pokud ZŘS neobsahuje úpravu speciální, která má v takovém případě přednost.

Žaloba pro zmatečnost je přípustná v řízení o pozůstalosti upravené v ustanovení § 98 až 228a ZŘS. Žalobou pro zmatečnost může být napadeno jen rozhodnutí, které nabylo právní moci a kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, nebo kterým se řízení o pozůstalosti končí před soudem první instance anebo v řízení odvolacím (§ 133 ZŘS). V případě, že dědici nebyl stanoven opatrovník, ačkoli k tomu byly splněny zákonem stanovené podmínky, může dědic žalobou pro zmatečnost napadnout pravomocné rozhodnutí soudu první instance nebo soudu odvolacího (§ 134 ZŘS).

V dalších částech ZŘS upravuje situace, kdy nejsou žaloba pro zmatečnost spolu s žalobou na obnovu řízení přípustné, což je v případě řízení o určení, zda tu manželství je či není a rozhodnutí o neplatnosti manželství (§ 382 ZŘS), řízení o rozvodu manželství (§ 398 ZŘS), řízení ve statusových věcech partnerských (§ 399 ZŘS) nebo řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí (§ 491 ZŘS).

Při zrušení napadeného rozhodnutí na základě žaloby pro zmatečnost není soud vázán mezemi, ve kterých se účastník domáhá přezkumu rozhodnutí, pokud bylo možné zahájit řízení i bez návrhu (§ 29 ZŘS). Dle Winterové umožňuje toto ustanovení týkající se rovněž žaloby na obnovu řízení širší prostor pro přezkum, než je žádoucí, s ohledem také na skutečnost, že se jedná o mimořádné opravné prostředky umožňující prolomit právní moc rozhodnutí i tak dosti široce.⁹²

Na rozdíl od žaloby na obnovu řízení lze žalobou pro zmatečnost napadnout rozhodnutí vydaná v insolvenčním i exekučním řízení.

⁹² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací.* 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 363 s.

3.3 Legitimace k žalobě pro zmatečnost

Řízení o žalobě pro zmatečnost lze zahájit pouze na návrh, a proto občanský soudní řád v ustanovení § 229 a 231 vymezuje okruh subjektů, které jsou oprávněny k podání žaloby pro zmatečnost.

K žalobě pro zmatečnost je především legitimován účastník původního řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, které je napadáno žalobou pro zmatečnost (§ 229 OSŘ). Z důvodu univerzální nebo singulární sukcese může být osobou oprávněnou k podání žaloby pro zmatečnost rovněž právní nástupce účastníka řízení, vůči kterému je pravomocné rozhodnutí závazné ve smyslu ustanovení § 159a odst. 1 OSŘ.⁹³

Účastníků vystupujících v původním řízení na jedné straně může být i více a jedná-li se o samostatné společenství dle ustanovení § 91 odst. 1 OSŘ, může každý z nich napadnout pravomocné rozhodnutí žalobou pro zmatečnost jen v té části rozhodnutí, která se ho týká. Pokud mají účastníci společná práva a povinnosti, rozhodnutí vydané v původním řízení se vztahuje na všechny účastníky stojící na jedné straně řízení a z toho důvodu tvoří nerozlučné společenství dle ustanovení § 91 odst. 2 OSŘ, je žaloba pro zmatečnost podaná jedním z nich účinná také vůči ostatním účastníkům tvořícím nerozlučné společenství. Bylo-li však napadeným rozhodnutím účastníkovi řízení nebo jeho právnímu nástupci plně vyhověno, nemůže žalobu pro zmatečnost podat, jelikož by tím byl popřen smysl opravného prostředku.

Žalobu pro zmatečnost může podat rovněž vedlejší účastník z důvodů uvedených v ustanovení § 229 OSŘ, jestliže vstoupil do řízení původního a pokud s ní jím podporovaný účastník souhlasí, v opačném případě by žaloba pro zmatečnost byla nepřipustná (§ 231 odst. 1 OSŘ). Pakliže podporovaný účastník nesouhlasí, je povinen vyjádřit výslovný nesouhlas, pokud však v souvislosti s žalobou podanou vedlejším účastníkem mlčí, je jeho podání žaloby pro zmatečnost přípustné.⁹⁴

Dva zvláštní procesní subjekty, které jsou rovněž oprávněny napadnout pravomocné rozhodnutí žalobou pro zmatečnost, jsou státní zastupitelství (§ 35 OSŘ) a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (§ 35a OSŘ). Pokud tyto subjekty

⁹³ DOLEŽÍLEK, J. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1815 s.

⁹⁴ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 852 s.

měly v původním řízení postavení účastníka, jsou aktivně legitimovány k podání žaloby pro zmatečnost na základě ustanovení § 229 OSŘ, stejně tak jako k podání žaloby na obnovu řízení dle ustanovení § 228 OSŘ.⁹⁵

Státní zastupitelství je oprávněno k podání žaloby pro zmatečnost jen v případech, do kterých může podle zákona vstoupit (§ 35 OSŘ)⁹⁶ nebo ve kterých může podat návrh na zahájení řízení (§ 231 odst. 2 věta první OSŘ). Zákonná úprava situace, kdy státní zastupitelství může podat žalobu pro zmatečnost ve věcech, kdy může podat vlastní návrh na zahájení řízení je nadbytečná, jelikož v takovém případě má státní zastupitelství postavení účastníka řízení a jeho právo podat žalobu pro zmatečnost vyplývá z ustanovení § 229 OSŘ.⁹⁷ Pokud státní zastupitelství do řízení, ve kterém bylo vydáno napadené rozhodnutí nevstoupilo, může žalobu podat do doby, do které běží lhůta k podání žaloby pro zmatečnost některému z účastníků, pokud současně do řízení vstoupí (§ 231 odst. 2 věta druhá OSŘ).

Pokud není Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových účastníkem řízení, může podat žalobu pro zmatečnost z důvodů uvedených v ustanovení § 229 OSŘ jen v případech a za podmínek uvedených v ustanovení § 35a OSŘ (§ 231 odst. 3 věta první OSŘ). Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových je tedy oprávněn napadnout rozhodnutí žalobou pro zmatečnost vydaného v řízení, do něhož vstoupil v případech a za podmínek stanovených zákonem č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, ve znění pozdějších předpisů. Pokud Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových nevstoupil do řízení, ve kterém bylo napadené rozhodnutí vydáno, může žalobu pro zmatečnost podat do doby, do které běží lhůta některému z účastníků, pokud současně do řízení vstoupí na základě ustanovení § 35a OSŘ (§ 231 odst. 3 věta druhá OSŘ).

Negativní vymezení přípustnosti upravené v ustanovení § 230 OSŘ platí pro vedlejšího účastníka, státní zastupitelství i Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových obdobně (§ 231 odst. 4 OSŘ).

⁹⁵ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 852 s.

⁹⁶ Příkladem lze uvést, že státní zastupitelství může vstoupit do zahájeného řízení ve věcech ochrany proti domácímu násilí (§ 8 odst. 1 písm. c) ZŘS), nebo o svéprávnosti (§ 8 odst. 1 písm. d) ZŘS).

⁹⁷ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 853 s.

3.4 Lhůty pro podání žaloby pro zmatečnost

Délka a počátek běhu lhůt pro podání žaloby pro zmatečnost jsou upraveny v ustanovení § 234 OSŘ. Lhůty se liší dle důvodu, z jakého je žaloba pro zmatečnost podávána, což ovlivňuje zahájení jejího běhu. Lhůty k žalobě pro zmatečnost jsou procesního charakteru, na čemž se shoduje judikatura Nejvyššího soudu spolu s komentářovou literaturou.⁹⁸ Lhůty nemohou být předsedou senátu prodlouženy (§ 55 věta druhá OSŘ) a zůstávají zachovány, jestliže byla žaloba pro zmatečnost podána před uplynutím lhůt u soudu či v případě odevzdání žaloby poslední den lhůty orgánu, který má povinnosti ji soudu doručit. Prominutí zmeškání lhůt k žalobě pro zmatečnost není přípustné (§ 235 odst. 1 OSŘ), a tudíž je použití obecné úpravy prominutí lhůt upravené v ustanovení § 58 OSŘ vyloučeno.

Lhůta k podání žaloby pro zmatečnost, označovaná jako obecná, činí tři měsíce od doručení napadeného rozhodnutí, není-li dále stanoveno jinak (§ 234 odst. 1 OSŘ). Občanský soudní řád upravuje tuto lhůtu odlišně pro jednotlivé důvody žaloby pro zmatečnost uvedené v ustanovení § 229 odst. 1 písm. c), e), g), h) a odst. 2 písm. c) OSŘ. Tříměsíční lhůta je lhůtou subjektivní, jelikož každému z účastníků může být rozhodnutí doručeno v odlišný okamžik. Může tedy nastat situace předčasného podání žaloby pro zmatečnost, kdy účastník podá žalobu před nabytím právní moci rozhodnutí a v řízení bude potřeba vyčkat na nabytí právní moci, jelikož pouze pravomocné rozhodnutí může být napadeno žalobou pro zmatečnost. Občanský soudní řád neupravuje jako jeden z důvodů odmítnutí žaloby pro zmatečnost důvod předčasnosti, pokud se rozhodnutí nestane pravomocným například za situace, pokud druhý z účastníků zemřel bez právního nástupce před tím, než nastaly jejich účinky a v takovém případě soud řízení o žalobě zastaví.⁹⁹

Z důvodu uvedeného v ustanovení § 229 odst. 1 písm. c) OSŘ, a tedy v případě, kdy účastník řízení neměl procesní způsobilost nebo nemohl před soudem vystupovat a postrádal řádné zastoupení, je upravena subjektivní lhůta tří měsíců, která začíná běžet dnem, kdy u účastníka došlo k ustanovení zástupce nebo kdy odpadla překážka znemožňující mu jednat před soudem samostatně nebo pro kterou před ním nemohl

⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 2. 2012, sp. zn. 21 Cdo 211/2011; obdobně též MOTT, T., VACKOVÁ, M. In Jirsa, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha IV. § 201–250 občanského soudního řádu*. 2. vydání, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, 150 s.

⁹⁹ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 859 s.

vystupovat a objektivní tříletá lhůta počítaná od právní moci napadeného rozhodnutí (§ 234 odst. 2 OSŘ). Lhůty na sobě běží nezávisle a dojde-li k marnému uplynutí jedné z nich, nemůže být žaloba pro zmatečnost podána včas.¹⁰⁰

Jako příklad okamžiku významného pro počátek běhu subjektivní lhůty podle ustanovení § 234 odst. 2 OSŘ lze uvést jmenování opatrovníka z hlediska práva hmotného v řízení ve věcech opatrovnictví člověka dle zákona o zvláštních řízeních soudních, vyléčení duševní poruchy pro kterou nemohl účastník v řízení jednat, či nabytí plné svéprávnosti.¹⁰¹ Pokud se účastník dozvěděl o rozhodnutí, které má být napadeno žalobou pro zmatečnost po uplynutí tříleté objektivní lhůty z důvodu uvedeného v ustanovení § 229 odst. 1 písm. c) OSŘ a žalobu proto nepodal, není tato skutečnost překážkou pro podání ústavní stížnosti, jelikož žaloba pro zmatečnost nemůže být považována za efektivní zákonný prostředek ochrany práva, jehož vyčerpání podmiňuje přípustnost ústavní stížnosti (§ 75 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů).¹⁰²

Z důvodu zmatečnosti, kdy ve věci rozhodoval soudce nebo přísedící, který byl vyloučen (§ 229 odst. 1 písm. e) OSŘ) lze žalobu podat v subjektivní lhůtě tří měsíců od doby, kdy se osoba podávající žalobu dozvěděla o důvodu zmatečnosti, avšak nejpozději do uplynutí tříleté objektivní lhůty od nabytí právní moci napadeného rozhodnutí (§ 234 odst. 3 OSŘ). Pro vztah objektivní a subjektivní lhůty platí shodná pravidla pro lhůty dle ustanovení § 234 odst. 2 OSŘ, a tedy, dojde-li k marnému uplynutí některé z nich, nemůže již být žaloba pro zmatečnost podána včas.

Bylo-li v řízení rozhodnuto v důsledku trestného činu soudce nebo přísedícího v neprospěch účastníka řízení (§ 229 odst. 1 písm. g) OSŘ), lze žalobu pro zmatečnost podat v tříměsíční lhůtě počítané od doby, kdy se ten, kdo žalobu pro zmatečnost podává, o důvodu zmatečnosti dozvěděl (§ 234 odst. 4 OSŘ). Podání žaloby z tohoto důvodu je omezeno pouze lhůtou subjektivního charakteru a nikoli lhůtou objektivní. Důvodem této úpravy je zejména narušení důvěry v nestranné a nezávislé rozhodování

¹⁰⁰ MOTTL, T., VACKOVÁ, M. In Jirsa, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha IV. § 201–250l občanského soudního řádu*. 2. vydání, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, 151 s.

¹⁰¹ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 860 s.

¹⁰² Nález Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 3598/14.

soudu, proto není podání žaloby pro zmatečnost omezeno objektivní lhůtou a může uplynout i lhůta delší než jsou tři roky od právní moci napadeného rozhodnutí.¹⁰³

Z důvodu, kdy byl účastníku řízení ustanoven opatrovník, jestliže byl jeho pobyt neznámý nebo se mu nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, ačkoli nedošlo ke splnění předpokladů pro takovéto opatření dle ustanovení § 229 odst. 1 písm. h) OSŘ, lze žalobu pro zmatečnost podat ve tříměsíční lhůtě od doby, kdy se ten, kdo žalobu pro zmatečnost podává, dozvěděl o napadeném rozhodnutí (§ 234 odst. 5 OSŘ). Je patrné, že napadení pravomocného rozhodnutí z tohoto důvodu zmatečnosti není omezeno objektivní lhůtou. V případě, kdy byl ustanoven opatrovník i bez splnění zákonem stanovených podmínek, bylo účastníkovi znemožněno jednat před soudem a je vyžadována speciální úprava počítání lhůt, jelikož opatrovník by dle ustanovení § 234 odst. 1 OSŘ pravomocné rozhodnutí žalobou pro zmatečnost z důvodu svého nesprávného ustanovení napadl zřídka kdy.¹⁰⁴

Pokud je žaloba pro zmatečnost podávána z důvodu, kdy došlo odvolacím soudem k pravomocnému zamítnutí návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí nebo pravomocnému zastavení výkonu rozhodnutí z důvodu, že povinnosti uložené rozsudkem, usnesením nebo platebním rozkazem nelze vykonat (§ 229 odst. 2 písm. c) OSŘ), lze ji podat ve tříměsíční lhůtě od okamžiku, kdy nabylo právní moci usnesení odvolacího soudu o zamítnutí návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí nebo o zastavení výkonu rozhodnutí (§ 234 odst. 6 OSŘ). V tomto případě počíná subjektivní lhůta běžet okamžikem pravomocného rozhodnutí odvolacího soudu, kterým byl návrh na nařízení výkonu rozhodnutí zamítnut či zastaven, a to především z důvodu, že rozhodnutí není materiálně vykonatelné.

Občanský soudní řád se zabývá také konkurencí mimořádných opravných prostředků, tedy napadení pravomocného rozhodnutí více mimořádnými opravnými prostředky najednou, která je řešena také z hlediska běhu lhůt. Pokud bylo rozhodnutí napadeno žalobou pro zmatečnost, a bylo-li proti napadenému rozhodnutí podáno rovněž dovolání, není do běhu lhůt dle ustanovení § 234 odst. 1 až 4 OSŘ počítána doba od nabytí právní moci napadeného rozhodnutí do nabytí právní moci rozhodnutí dovolacího soudu (§ 235 odst. 2 OSŘ). Dané ustanovení se však týká pouze žaloby pro

¹⁰³ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 860 s.

¹⁰⁴ Tamtéž, 861 s.

zmatečnost, a nikoli žaloby na obnovu řízení a do lhůty pro podání žaloby na obnovu řízení je tak počítána také doba od právní moci napadeného rozhodnutí do pravomocného rozhodnutí dovolacího soudu. Z hlediska stavění lhůt je nerozhodné, kdy bylo dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu podáno či jakým způsobem bylo o dovolání rozhodnuto.

3.5 Náležitosti žaloby pro zmatečnost

Vedle obecných náležitostí podání upravených v ustanovení § 42 odst. 4 OSŘ musí žaloba pro zmatečnost, stejně tak jako žaloba na obnovu řízení, obsahovat náležitosti vztahující se k obou žalobám. Jsou jimi označení rozhodnutí, proti kterému žaloba směřuje, v jakém rozsahu je napadá, důvod žaloby (tedy důvod zmatečnosti), vyličení skutečností svědčících o včasnosti žaloby, označení důkazů, kterými má být prokázána důvodnost žaloby, a rovněž i to, čeho se ten, kdo podal žalobu domáhá (§ 232 odst. 1 OSŘ). Rozsah napadeného rozhodnutí a důvod zmatečnosti je možné měnit jen v průběhu trvání lhůt k žalobě (§ 232 odst. 2 OSŘ).

Z uvedených náležitostí je patrné, že označení účastníků řízení v žalobě pro zmatečnost není povinnou náležitostí,¹⁰⁵ což platí také pro žalobu na obnovu řízení. Bližší výklad k jednotlivým náležitostem je obsahem kapitoly 2.5 této práce.

3.6 Důvody žaloby pro zmatečnost

Pravomocné rozhodnutí nemůže být napadeno žalobou pro zmatečnost z jakéhokoli důvodu jen proto, že účastník jej považuje za důvod zmatečnosti. Žalobou pro zmatečnost je zasahováno do právní moci rozhodnutí a rovněž do právní jistoty rozhodnutím nastolené, a tudíž jsou důvody, za kterých může být pravomocné rozhodnutí žalobou pro zmatečnost napadeno, taxativně vypočteny v občanském soudním řádu. Jednotlivé důvody zmatečnosti jsou vždy spojeny s rozhodnutími, které je možné důvodem zmatečnosti napadnout.

3.6.1 Důvody zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 1 OSŘ

Ustanovení § 229 odst. 1 OSŘ vyjmenovává pod písmeny a) až h) osm důvodů zmatečnosti, kterými lze napadnout rozhodnutí soudu prvního stupně nebo soudu

¹⁰⁵ Unesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 7. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1529/2013.

odvolacího, které nabylo právní moci a kterým bylo řízení skončeno. Je však nerozhodné, jakým způsobem bylo řízení skončeno, zda bylo vydáno meritorní rozhodnutí jako například rozsudek, usnesení o věci samé či platební rozkaz nebo rozhodnutí nemeritorní jako například usnesení o odmítnutí žaloby nebo usnesení o zastavení řízení.¹⁰⁶

Důvod zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. a) OSŘ

Prvním důvodem zmatečnosti je skutečnost, kdy došlo k rozhodnutí ve věci, která nenáleží do pravomoci soudů (§ 229 odst. 1 písm. a) OSŘ). Pravomoc soudů je okruh záležitostí, o kterých mají soudy oprávnění a povinnost rozhodnout. Jedná-li se o záležitosti civilního procesu, které jsou soudy oprávněny a povinny rozhodovat, hovoříme o civilní pravomoci soudů, která je pojmem užším než soudní pravomoc vymezená v ústavní rovině článkem 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.^{107, 108} Soudy v civilním soudnictví mají pravomoc projednávat a rozhodovat spory a jiné právní věci vyplývající ze soukromého práva, tedy spory soukromoprávní a jiné právní věci vyplývající ze soukromoprávních sporů (§ 7 odst. 1 OSŘ) a jiné věci, stanoví-li tak zákon (§ 7 odst. 3 OSŘ). Soud v dané věci pravomoc přezkoumává jako jednu z podmínek řízení, ke které je povinen přihlížet kdykoli během řízení (§ 103 OSŘ). Jestliže věc do pravomoci soudů nenáleží, soud řízení zastaví a po nabytí právní moci usnesení o zastavení řízení dojde k jejímu postoupení příslušnému orgánu (§ 104 odst. 1 věta druhá OSŘ). Pokud však soud ve věci rozhodne, i když není dána jeho pravomoc, jedná se o vadu zmatečnosti a důvod k napadení takového rozhodnutí žalobou pro zmatečnost. Postupuje-li však soud v souladu s ustanovením § 104 odst. 1 OSŘ a věc nespádající do jeho pravomoci po právní moci usnesení o zastavení řízení postoupí orgánu, který je ve věci příslušný, nelze takovéto usnesení žalobou pro zmatečnost napadnout.

Důvod zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. b) OSŘ

Druhým vypočteným důvodem žaloby pro zmatečnost je situace, za které ten, kdo vystupoval v řízení jako účastník, neměl způsobilost být účastníkem

¹⁰⁶ DOLEŽÍLEK, J. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1813 s.

¹⁰⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 92 s.

¹⁰⁸ Čl. 36 odst. 1 LZPS: „Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.“

řízení (§ 229 odst. 1 písm. b) OSŘ). Způsobilost být účastníkem řízení neboli procesní subjektivita je způsobilost být nositelem procesních práv a povinností. Občanský soudní řád přiznává způsobilost být účastníkem tomu, kdo má právní osobnost, jinak jen tomu, komu ji zákon přiznává (§ 19 OSŘ), čímž OSŘ odkazuje na hmotněprávní úpravu subjektivity (§ 15 a násl. OZ). Způsobilost být účastníkem je rovněž jednou z podmínek řízení vedoucí při jejím nedostatku k zastavení řízení (§ 103 a 104 OSŘ). Pokud ten, kdo v řízení vystupoval jako účastník, neměl způsobilost být účastníkem řízení a soud rozhodl jinak než zastavením řízení, je to důvodem zmatečnosti.

Nezpůsobilost být účastníkem řízení však nesmí být zaměňována s okolností, že účastník řízení není ve sporu věcně legitimován, tedy není nositelem práva nebo povinnosti, o které se v řízení jedná, jelikož nedostatek věcné legitimace nezakládá důvod zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. b) OSŘ.¹⁰⁹

Důvod zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. c) OSŘ

Důvodem zmatečnosti je také případ, kdy účastníkovi řízení chyběla procesní způsobilost nebo nemohl před soudem vystupovat (§ 29 odst. 2 OSŘ) a nebyl řádně zastoupen (§ 229 odst. 1 písm. c) OSŘ). Procesní způsobilost je způsobilost před soudem samostatně právně jednat jako účastník, kterou má každý v tom rozsahu, v jakém je svéprávný (§ 20 OSŘ). I v tomto případě občanský soudní řád odkazuje na úpravu hmotného práva, kdy je procesní způsobilost přiznána v rozsahu svéprávnosti.

Fyzické osoby se stávají plně svéprávnými zletilostí, která se nabývá dovršením osmnáctého roku věku (§ 30 odst. 1 OZ), či před nabytím zletilosti přiznáním svéprávnosti soudem nebo uzavřením manželství (§ 30 odst. 2 OZ). Nezletilým je přiznána způsobilost k právním jednáním, která jsou co do povahy přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku (§ 31 a násl. OZ). Svěprávnost však může být omezena za podmínek stanovených v ustanovení § 55 a násl. OZ, což má vliv také na procesní způsobilost. Jako pojistka může být považováno ustanovení § 23 OSŘ a pokud to vyžadují okolnosti případu může být předsedou senátu rozhodnuto, že fyzická osoba, která není plně svéprávná, musí být zastoupena zákonným zástupcem nebo opatrovníkem, ačkoli jde o věc, v níž by jinak mohla jednat

¹⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 8. 2012, sp. zn. 21 Cdo 3988/2011.

samostatně, přičemž toto ustanovení platí nejen u osob, které nejsou plně svéprávné, ale také u osob omezených na svéprávnosti.¹¹⁰

U právnických osob způsobilost být účastníkem řízení a procesní způsobilost splývají a je u nich nutné stanovit, kdo za právnickou osobu jedná (§ 21 OSŘ).¹¹¹ Za právnickou osobu jedná především člen statutárního orgánu, avšak zájmy toho, kdo za právnickou osobu jedná, jednak nesmí být v rozporu se zájmy právnické osoby, jednak musí své oprávnění prokázat a v téže věci může současně jednat pouze osoba jediná (§ 21 OSŘ). Pokud však právnická osoba nemůže před soudem vystupovat z důvodu, že tu není osoba oprávněná za ni jednat nebo že je sporné, kdo je takovou (§ 21 OSŘ), předseda senátu ji ustanoví opatrovníka, existuje-li nebezpečí z prodlení podle ustanovení § 29 odst. 2 OSŘ.

Procesní způsobilost je podmínkou řízení, jejíž nedostatek lze odstranit a soud k tomu učiní vhodná opatření dle ustanovení § 104 odst. 2 OSŘ vedoucí k řádnému zastoupení. Pokud však účastník procesní způsobilost neměl nebo nemohl před soudem vystupovat a soud ve věci rozhodl bez uplatnění postupu dle ustanovení § 104 odst. 2 OSŘ, a tudíž účastník nebyl řádně zastoupen, jedná se o důvod zmatečnosti.

Důvod zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. d) OSŘ

Dalším důvodem zmatečnosti dle občanského soudního řádu je případ, kdy nedošlo k podání návrhu na zahájení řízení, ačkoli ho bylo podle zákona třeba (§ 229 odst. 1 písm. d) OSŘ). Sporná řízení se zahajují na návrh (§ 79 OSŘ). Bez návrhu není možné řízení zahájit a žalobce jím vymezí nárok jím uplatňovaný, resp. předmět řízení. Pokud soud zahájil řízení bez návrhu, ač k tomu nebyl oprávněn a vydal v něm rozhodnutí, je to důvodem pro podání žaloby pro zmatečnost. Usnesení, kterým bylo řízení zastaveno z důvodu chybějícího návrhu na zahájení řízení, však nelze z podstaty věci žalobou pro zmatečnost napadnout.¹¹² Na druhou stranu řízení nesporná lze zahájit i bez návrhu, není-li zákonem stanoveno, že je lze zahájit jen

¹¹⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 132 s.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 843 s.

na návrh a soud řízení zahájí hned, jakmile se dozví o rozhodných skutečnostech (§ 13 odst. 1 ZŘS).¹¹³

Důvod zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. e) OSŘ

Rozhodování vyloučeného soudce nebo přisedícího je dalším důvodem k podání žaloby pro zmatečnost (§ 229 odst. 1 písm. e) OSŘ). Neustrannost a nezávislost soudů je součástí práva na spravedlivý proces a je deklarována již na ústavní úrovni článkem 82 Ústavy a článkem 36 Listiny základních práv a svobod. Soudci a přisedící jsou vyloučeni z projednávání věci, pokud existuje důvod k pochybnostem o jejich nepodjatosti, o čemž v senátě rozhoduje nadřízený soud (§ 14 a násl. OSŘ). V případě žaloby pro zmatečnost si však soud příslušný k projednání žaloby sám posuzuje, zda ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo přisedící a není přitom vázán případným rozhodnutím vydaným nadřízeným soudem (§ 16 odst. 1 OSŘ) nebo názorem vyjádřeným odvolacím soudem o podjatosti soudce nebo přisedícího soudu první instance.¹¹⁴

Stejně tak není vyžadováno uplatnění námitky podjatosti soudce nebo přisedícího (§ 15a OSŘ) v průběhu původního řízení jako podmínky užití žaloby pro zmatečnost.¹¹⁵ Nejvyšší soud dospěl k závěru, že naplnění vady zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. e) OSŘ tkví ve zjištění a prokázání skutečnosti, že rozhodnutí, které bylo napadeno žalobou pro zmatečnost, bylo vydáno soudcem, který byl vyloučen, jelikož existují pochybnosti o jeho nepodjatosti pro jeho poměr k věci, účastníkům nebo jejich zástupcům (§ 14 odst. 1 OSŘ).¹¹⁶

Důvod zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. f) OSŘ

Žalobou pro zmatečnost lze napadnout pravomocné rozhodnutí, kterým bylo řízení skončeno také v případě, že soud byl nesprávně obsazen, ledaže namísto samosoudce rozhodoval senát (§ 229 odst. 1 písm. f) OSŘ). Určení osob, které jsou oprávněny jednat a rozhodovat za soud jako procesní subjekt, je označováno pojmem obsazení soudu.¹¹⁷ Právo na zákonného soudce je ústavně zaručeným

¹¹³ Jen na návrh lze zahájit například řízení ve věcech opatrovnictví člověka (§ 45 ZŘS) nebo řízení ve věcech svěřenského fondu (§ 96 ZŘS).

¹¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 10. 2009, sp. zn. 21 Cdo 2229/2008.

¹¹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. I. ÚS 1811/14.

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 7. 2015, sp. zn. 21 Cdo 2504/2015.

¹¹⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací.* 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 98 s.

právem (čl. 38 LZPS). Příslušnost soudu a soudce je upravena v ustanovení § 36 a násl. OSŘ a rozvrh práce určí, který senát nebo samosoudce věc projedná a rozhodne o ní (§ 36 odst. 2 OSŘ, 41 a 42 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů).

Důvodem zmatečnosti jsou především rozhodnutí vydaná samosoudcem, i když věc měl dle zákona projednat a rozhodnout o ní senát, rozhodnutí vydaná nesprávně obsazeným soudem nebo rozhodnutí vydaná jinými než zákonnými soudci.¹¹⁸ Stejně tak je důvodem zmatečnosti případ, kdy se složení odvolacího soudu, který ve věci rozhodl, liší od složení odvolacího soudu, který rozhodnutí v totožné věci vyhlásil.¹¹⁹ Pokud soudce senátu odvolacího soudu příslušného podle rozvrhu práce k rozhodnutí o podaném opravném prostředku nemůže být přítomen a je zastoupen u odvolacího jednání kterýmkoli ze soudců senátu, který je příslušný dle rozvrhu práce k zastoupení senátu, nejedná se o důvod zmatečnosti dle ustanovení § 229 odst. 1 písm. f) OSŘ.¹²⁰

Důvod zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. g) OSŘ

Další důvod zmatečnosti představuje situace, kdy došlo k rozhodnutí v neprospěch účastníka řízení v důsledku trestného činu soudce nebo přísedícího (§ 229 odst. 1 písm. g) OSŘ). Pro uplatnění tohoto důvodu zmatečnosti je nezbytné, aby bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka a rozhodnutí bylo v příčinné souvislosti s trestným činem soudce nebo přísedícího, naplnění pouze jedné ze stanovených podmínek je nedostačující k úspěšnému uplatnění důvodu dle ustanovení § 229 odst. 1 písm. g) OSŘ.

Není rozhodné, zda soudce nebo přísedící byl za trestný čin pravomocně odsouzen či nikoli nebo zda bylo či nebylo trestní stíhání zahájeno (například z důvodu zániku trestnosti činu v důsledku promlčení nebo že se orgány činné v trestním řízení o činu vůbec nedozvěděly) či zastaveno. Postačí pouze, že jednání soudce nebo přísedícího představuje pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny

¹¹⁸ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 843 s.

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 659/2010.

¹²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1357/2014.

v zákoně¹²¹ a konsekvencí takového jednání bylo rozhodnutí v neprospěch účastníka řízení.¹²²

Důvod zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. h) OSŘ

Posledním důvodem zmatečnosti dle ustanovení § 229 odst. 1 OSŘ je to, že účastníku řízení byl ustanoven opatrovník z důvodu neznámého pobytu nebo proto, že na známou adresu v cizině se mu doručit nepodařilo, ačkoli pro takovéto opatření nebyly splněny podmínky (§ 229 odst. 1 písm. h) OSŘ). Toto ustanovení bylo do OSŘ vloženo zákonem č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů z důvodu dlouhodobé kritiky praxe soudů ze strany Ústavního soudu týkající se ustanovování opatrovníků.¹²³ Ustanovení opatrovníka z výše uvedeného důvodu je upraveno v ustanovení § 29 odst. 3 OSŘ, které upravuje více důvodů pro jeho ustanovení, avšak pouze ustanovení účastníku, jehož pobyt není znám nebo jemuž se nepodařilo doručit na známou adresu v cizině bez splnění náležitých podmínek je důvodem zmatečnosti dle ustanovení § 229 odst. 1 písm. h) OSŘ. K podání žaloby pro zmatečnost je legitimován pouze ten, komu byl opatrovník ustanoven, aniž by k tomu byly splněny podmínky.

3.6.2 Důvody zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 2 OSŘ

Žaloba pro zmatečnost je přípustná proti pravomocnému rozsudku nebo usnesení soudu prvního stupně nebo soudu odvolacího, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, anebo proti pravomocnému platebnímu rozkazu (směnečnému a šekovému platebnímu rozkazu) nebo elektronickému platebnímu rozkazu z důvodů uvedených pod písmeny a) až c) v ustanovení § 229 odst. 2 OSŘ. Rozhodnutí uvedená ve druhém odstavci § 229 OSŘ musí být rozhodnutí pouze meritorní, čímž se liší od rozhodnutí uvedených v odstavci prvním, která mohou být i procesní povahy. Rozhodnutí vydávaná ve zkráceném nebo obdobném řízení, jako je například platební rozkaz, jsou

¹²¹ Jedná se o trestný čin podle § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů: „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“

¹²² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 27 Cdo 3994/2017.

¹²³ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 844 s.

rozhodnutí ve věci samé a po nabytí právní moci mají shodné účinky jako pravomocný rozsudek.¹²⁴

Důvod zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 2 písm. a) OSŘ

Rozhodnutí mohou být napadena ze tří důvodů zmatečnosti, přičemž prvním z nich je překážka litispendence, tedy jestliže v tentýž věci bylo již dříve zahájeno řízení (§ 229 odst. 2 písm. a) OSŘ). Překážka litispendence (§ 83 OSŘ) vycházející z právního principu *ne bis in idem* (ne dvakrát o tomtéž) brání projednání a rozhodnutí v téže věci, o němž již bylo řízení dříve zahájeno. Totožnost věci vychází z více znaků, a to totožnosti účastníků včetně jejich právních nástupců a totožnosti věci, tedy shodnosti žalobního návrhu i žalobního důvodu.¹²⁵ Litispendence je procesní podmínkou řízení a při jejím výskytu soud řízení zastaví (§ 104 odst. 1 OSŘ), jelikož nemůže ve věci rozhodnout. Pokud však soud v takovémto případě věc projedná a rozhodne o ní, je stížena vadou zmatečnosti.

Důvod zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 2 písm. b) OSŘ

Důvodem napadení rozhodnutí žalobou pro zmatečnost je také to, jestliže ve shodné věci bylo dříve pravomocně rozhodnuto (§ 229 odst. 2 písm. b) OSŘ). Stejně tak jako překážka litispendence i překážka věci pravomocně rozhodnuté (*rei iudicatae*) vychází z právního principu *ne bis in idem*, kdy již existuje rozhodnutí v totožné věci, které nabylo právní moci (§ 159 OSŘ). Překážka věci pravomocně rozhodnuté je rovněž procesní podmínkou vedoucí při jejím nedostatku k zastavení řízení z důvodu její neodstranitelnosti (§ 104 odst. 1 OSŘ).

Důvod zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 2 písm. c) OSŘ

Došlo-li odvolacím soudem k pravomocnému zamítnutí návrhu na nařízení výkonu pravomocného rozsudku soudu prvního stupně nebo soudu odvolacího nebo pravomocného usnesení ve věci samé těchto soudů, anebo pravomocného platebního rozkazu (směnečného a šekového platebního rozkazu) nebo elektronického platebního rozkazu nebo k pravomocnému zastavení výkonu rozhodnutí z důvodu, že povinnosti uložené rozsudkem, usnesením nebo platebním rozkazem nelze vykonat (§ 261a OSŘ), jedná se o důvod zmatečnosti dle ustanovení § 229 odst. 2 písm. c) OSŘ. Je tedy nutné,

¹²⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací.* 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015, 267 s.

¹²⁵ Tamtéž, 216 s.

aby odvolací soud shledal, že nařízení výkonu rozhodnutí není po materiální stránce vykonatelné a z toho důvodu návrh na nařízení výkonu rozhodnutí pravomocně zamítnul nebo výkon rozhodnutí pravomocně zastavil.

Nařízení výkonu rozhodnutí je možné jen tehdy, pokud rozhodnutí obsahuje označení oprávněné a povinné osoby, vymezuje rozsah a obsah povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí navržen a určuje lhůtu ke splnění povinnosti (§ 261a odst. 1 OSŘ). Pokud rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí některou ze stanovených náležitostí neobsahuje, soud nebo soudní exekutor rozhodující o vynucení splnění povinnosti nebude moci výkon rozhodnutí nebo exekuci provést a dojde tím k zamítnutí návrhu nebo k zastavení vykonávacího nebo exekučního řízení.¹²⁶ Z toho důvodu je možné zrušit materiálně nevykonatelné rozhodnutí žalobou pro zmatečnost, jelikož ve vykonávacím nebo exekučním řízení oprávněný již nemá prostředky, kterými by mohl změnit pravomocné rozhodnutí ve věci samé a v nalézacím řízení by existovala překážka věci pravomocně rozhodnuté.¹²⁷ Soud v rámci řízení o žalobě pro zmatečnost materiální nevykonatelnost napadeného rozhodnutí znovu nepřezkoumává. Vykonatelnost rozhodnutí po stránce formální není pro tento důvod zmatečnosti důležitá.

3.6.3 Důvody zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 3 OSŘ

Z důvodu, kdy v průběhu řízení došlo účastníku nesprávným postupem soudu k odnětí možnosti jednat před soudem, může účastník žalobou pro zmatečnost napadnout pravomocný rozsudek odvolacího soudu nebo jeho pravomocné usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé. Stejný důvod lze uplatnit i proti pravomocnému rozsudku soudu první instance, proti kterému není přípustné odvolání podle ustanovení § 202 odst. 2 OSŘ (§ 229 odst. 3 OSŘ). Občanský soudní řád u tohoto důvodu zmatečnosti předpokládá podání řádného opravného prostředku proti rozhodnutí soudu prvního stupně a následné projednání věci a vydání meritorního rozhodnutí odvolacím soudem. Tato podmínka však není vyžadována u pravomocného rozsudku soudu prvního stupně v tzv. bagatelních věcech, proti kterému není odvolání přípustné a kterým bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšující 10.000,- Kč bez příslušenství (§ 202 odst. 2 OSŘ).

¹²⁶ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 845 s.

¹²⁷ Tamtéž.

Důvod odnětí účastníku v průběhu řízení nesprávným postupem soudu možnosti jednat před soudem byl ve znění OSŘ před 1. 1. 2001 důvodem dovolacím, uvedeným v ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) OSŘ účinném před 1. 1. 2001, tudíž je doplněn poměrně bohatou judikaturou Nejvyššího soudu.

„Odnětím možnosti jednat před soudem (zmatečností) ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. se podle ustálené judikatury rozumí takový postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci těch procesních práv, která mu zákon přiznává, například právo účastnit se jednání, činit přednesy, navrhopvat důkazy, vyjadřovat se k provedeným důkazům apod.“¹²⁸ O odnětí možnosti jednat před soudem se jedná jen tehdy, pokud se postup soudu projevil v průběhu řízení a nikoli při rozhodování a šlo o postup, který byl nesprávný.¹²⁹

Možnost jednat před soudem, která byla nesprávným postupem soudu účastníku odňata, je neumožnění účastníku účastnit se jednání, kdy účastník nebyl k jednání předvolán, nebyl o něm vyrozuměn nebo se jednání uskutečnilo v jinou než stanovenou dobu nebo také neumožnění realizace procesních práv, která mu jsou přiznána, jako je možnost činit přednesy na jednání, navrhopvat důkazy nebo se vyjadřovat k provedeným důkazům.¹³⁰

Možným důvodem zmatečnosti je také situace, kdy byl účastník v soudním řízení zastupován advokátem, ačkoli nepodepsal plnou moc, na jejímž základě měl být zastupován, což však nemůže být důvodem pro obnovu řízení dle ustanovení § 228 OSŘ.¹³¹ Podal-li účastník odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně a odvolací soud o něm rozhodl, aniž by písemné (elektronické) vyhotovení tohoto rozsudku doručil účastníku, jedná se také o odnětí možnosti jednat před odvolacím soudem.¹³²

Důvodem zmatečnosti není okolnost, že soud neprovedl důkaz výsledkem svědka a nejedná se ani o porušení zásad ústnosti a přímosti (bezprostřednosti) občanského soudního řízení.¹³³ Pokud odvolací soud přezkoumal a potvrdil jako věcně správný rozsudek soudu prvního stupně, který však byl nepřezkoumatelný, nejedná

¹²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 206/2013.

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 953/96.

¹³⁰ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 845–846 s.

¹³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. 22 Cdo 5280/2008.

¹³² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 7. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3732/2015.

¹³³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 5. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2078/2012.

se o nesprávný postup soudu, kterým byla účastníku odňata možnost jednat před soudem, ale o vadu řízení, která mohla vést k nesprávnému rozhodnutí ve věci.¹³⁴

Soud rozhodující o žalobě pro zmatečnost přihlíží k důvodu zmatečnosti spočívajícím v odnětí možnosti jednání před soudem v průběhu řízení nesprávným postupem soudu jen tehdy, byla-li tato možnost odňata tomu, kdo žalobu podává.¹³⁵

3.6.4 Důvody zmatečnosti podle ustanovení § 229 odst. 4 OSŘ

Účastník může napadnout žalobou pro zmatečnost pravomocné usnesení odvolacího soudu o odmítnutí odvolání nebo o zastavení odvolacího řízení, jakož také pravomocné usnesení odvolacího soudu o potvrzení nebo změně usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost (§ 229 odst. 4 OSŘ). V porovnání s ostatními důvody zmatečnosti je toto ustanovení specifické především v tom, že neobsahuje samotný důvod zmatečnosti, ale vymezuje rozhodnutí, která lze žalobou pro zmatečnost napadnout, kterými jsou pouze nemeritorní rozhodnutí odvolacího soudu, která se stanou pravomocnými.¹³⁶

Rozhodnutí uvedená v ustanovení § 229 odst. 4 OSŘ lze rozdělit do dvou skupin, z nichž první z nich tvoří usnesení odvolacího soudu, kterými bylo odvolání odmítnuto¹³⁷ nebo kterými bylo odvolací řízení zastaveno.¹³⁸ Určení, zda odvolání směřovalo proti rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé nebo proti rozhodnutí, kterým bylo řízení jinak skončeno nebo proti rozhodnutí vydaného v průběhu řízení, nemá pro žalobu pro zmatečnost význam.¹³⁹ Význam pro žalobu pro zmatečnost má především to, jak bylo odvolacím soudem, případně soudem prvního stupně, rozhodnuto. Důvodem je skutkově nebo právně chybný závěr o odmítnutí odvolání nebo zastavení odvolacího řízení, což zakládá nezákonnost usnesení odvolacího soudu.¹⁴⁰ Způsobitým předmětem žaloby pro zmatečnost však není usnesení

¹³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 9. 2013, sp. zn. 21 Cdo 377/2013.

¹³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 1998, sp. zn. 2 Cdo 1900/97.

¹³⁶ MOTT, T., VACKOVÁ, M. In Jirsa, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha IV. § 201–250l občanského soudního řádu*. 2. vydání, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, 137 s.

¹³⁷ Odvolání bude odvolacím soudem odmítnuto pro jeho podání osobou neoprávněnou (§ 218 písm. b) OSŘ) nebo z důvodu jeho nepřipustnosti (§ 218 písm. c) OSŘ). Odvolání lze také odmítnout pro vady odvolání (§ 211 a 43 odst. 2 OSŘ).

¹³⁸ Odvolací řízení bude soudem zastaveno pro nedostatek podmínek řízení (§ 211 a 104 OSŘ) a v případě jeho zpětvzetí (§ 207 odst. 2 OSŘ).

¹³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 1269/2006.

¹⁴⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 9. 2006, sp. zn. III. ÚS 457/06.

odvolacího soudu, kterým bylo zrušeno rozhodnutí prvoinstanční a odvolací řízení zastaveno (§ 222a odst. 1 OSŘ).¹⁴¹

Druhou skupinu rozhodnutí tvoří pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterými došlo k potvrzení nebo změně usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání (§ 208 OSŘ) nebo dovolání (§ 241b OSŘ) pro opožděnost. Tato část ustanovení § 229 odst. 4 OSŘ byla do občanského soudního řádu vložena novelou OSŘ¹⁴² s účinností od 1. 1. 2013 a dříve byl tento důvod důvodem dovolacím. Důvodem byla změna koncepce institutu dovolání za účelem snížení neúnosného zatížení Nejvyššího soudu a posílení jeho úlohy sjednotitele judikatury.¹⁴³ Také z tohoto důvodu Nejvyšší soud dovodil, že i když ustanovení § 229 odst. 4 OSŘ výslovně uvádí pouze odvolání, jakožto řádný opravný prostředek, a dovolání, jakožto opravný prostředek mimořádný, smyslem Novely OSŘ z roku 2012 bylo vztáhnout toto ustanovení i na další opravné prostředky upravené občanským soudním řádem, jako je odpor proti platebnímu rozkazu, odpor proti elektronickému platebnímu rozkazu a námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu.¹⁴⁴

3.7 Účinky žaloby pro zmatečnost

Žalobě pro zmatečnost není přiznán, stejně tak jako žalobě na obnovu řízení, devolutivní ani suspenzivní účinek. Podání žaloby pro zmatečnost tak samo o sobě nijak neovlivňuje právní moc ani vykonatelnost napadeného rozhodnutí. Byla-li účastníkovi rozhodnutím uložena povinnost, je povinen ji splnit bez ohledu na podání žaloby pro zmatečnost a druhý účastník se může domáhat vynucení tohoto plnění.

Občanský soudní řád dává soudu možnost usnesením rozhodnout o odkladu vykonatelnosti rozhodnutí o věci, pokud je pravděpodobné, že žalobě pro zmatečnost bude vyhověno, což shodně platí také pro žalobu na obnovu řízení (§ 235c OSŘ). Tuto možnost má soud předtím, než bude o žalobě pro zmatečnost rozhodnuto. Soud o odkladu vykonatelnosti rozhodne především z důvodu, kdy by mohla být neprodleným výkonem rozhodnutí způsobena újma na právech tomu, kdo žalobu

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 5. 2013, sp. zn. 21 Cdo 3013/2012.

¹⁴² Novela OSŘ z roku 2012.

¹⁴³ Důvodová zpráva k Novele OSŘ z roku 2012 k obecné části.

¹⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2437/2013.

pro zmatečnost podal nebo by mohl být zmařen účel podání žaloby pro zmatečnost.¹⁴⁵ Pokud byl odklad vykonatelnosti v řízení o žalobě pro zmatečnost povolen, trvá až do pravomocného skončení řízení, avšak může být zrušen i během řízení, pokud jeho výsledky nasvědčují, že žalobě pravděpodobně vyhověno nebude.¹⁴⁶

3.8 Konkurence mimořádných opravných prostředků

Účastník může napadnout rozhodnutí více mimořádnými opravnými prostředky zároveň, a proto občanský soudní řád upravuje postup pro případ, že tato situace nastane. Úprava konkurence mimořádných opravných prostředků je pro žalobu pro zmatečnost obsažena ve shodných ustanoveních jako je tomu u žaloby na obnovu řízení (§ 235b odst. 1 a 3 a 235e odst. 3 a 4 OSŘ), o čemž podrobněji pojednává kapitola 2.8 této práce.

Je-li shodné rozhodnutí napadeno žalobou pro zmatečnost a žalobou na obnovu řízení, soud věci spojí ke společnému řízení (§ 235b odst. 1 OSŘ). Spojení je možné pouze v případě, pokud je pro obě žaloby věcně a místně příslušný stejný soud, a pokud tomu tak není, je po soudech vyžadována kooperace a komunikace, aby o žalobách mohlo být rozhodnuto ve smyslu ustanovení § 235e odst. 3 OSŘ. Došlo-li totiž k napadení stejného rozhodnutí žalobou pro zmatečnost a žalobou na obnovu řízení, může být soudem povolena důvodně uplatněná obnova řízení jen za situace, pokud je žaloba pro zmatečnost zamítnuta, odmítnuta nebo řízení o ní zastaveno (§ 235e odst. 3 OSŘ). V případě zrušení napadeného rozhodnutí žalobou pro zmatečnost by rozhodování o žalobě na obnovu řízení postrádalo smyslu, a proto se nejprve vyčká na rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost.

V případě, že bylo proti rozhodnutí napadeném žalobou pro zmatečnost podáno i dovolání, řízení o žalobě pro zmatečnost bude soudem přerušeno až do rozhodnutí dovolacího soudu o dovolání (§ 235b odst. 3 OSŘ). Pokud dovolací soud napadené rozhodnutí zruší, řízení o žalobě se zastaví (§ 235e odst. 4 OSŘ).

¹⁴⁵ DOLEŽÍLEK, J.. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1842 s.

¹⁴⁶ Tamtéž, 1843 s.

3.9 Řízení a rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost

Pravidla upravující řízení a rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost, stejně tak jako o žalobě na obnovu řízení, jsou obsažena v ustanovení § 235a a násl. OSŘ. Řízení o žalobě pro zmatečnost může mít dvě fáze, a to řízení o žalobě pro zmatečnost a řízení po zrušení napadeného rozhodnutí. Druhá fáze je však fází fakultativní a nenastupuje obligatorně vždy. Po zrušení napadeného rozhodnutí soud řízení buď zastaví nebo započne druhá fáze řízení, tedy řízení po zrušení napadeného rozhodnutí, a to v závislosti na uplatněném důvodu zmatečnosti.¹⁴⁷ Ve druhé fázi řízení soud věc projedná a rozhodne o ní.

3.9.1 Řízení o žalobě pro zmatečnost

Příslušnost soudu k projednání a rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost je upravena v závislosti na uplatněném důvodu zmatečnosti. Žalobu pro zmatečnost podanou z důvodů uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 a 2 OSŘ projedná a rozhodne o ní soud, který ve věci rozhodoval v první instanci (§ 235a odst. 1 věta první OSŘ), tedy soud okresní nebo krajský dle obecných pravidel upravujících věcnou příslušnost.¹⁴⁸ Pokud byla žaloba pro zmatečnost podána z důvodů uvedených v ustanoveních § 229 odst. 3 a 4 OSŘ, věc projedná a rozhodne o ní soud, jehož rozhodnutí bylo napadeno, zpravidla tedy soud odvolací. To však neplatí, pokud je v řízení v prvním stupni příslušný soud krajský (§ 9 odst. 2 OSŘ), neboť žalobu pro zmatečnost nemůže projednat a rozhodnout o ní vrchní soud (§ 235a odst. 1 věta druhá OSŘ). Pokud byl v původním řízení krajský soud soudem první instance a vrchní soud soudem odvolacím, žalobu pro zmatečnost projedná a rozhodne o ní soud krajský, tedy ten, který ve věci rozhodoval jako soud první instance. Důvod, pro který nemůže žalobu pro zmatečnost projednat a rozhodnout o ní v prvním stupni vrchní soud je ten, že v případě podaného odvolání by byl odvolacím soudem Nejvyšší soud, což neodpovídá jeho postavení v rámci soustavy soudů.¹⁴⁹ Příslušný soud k projednání a rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost z důvodů uvedených v ustanovení § 229 odst. 3 a 4 OSŘ bude soud

¹⁴⁷ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 865 s.

¹⁴⁸ Věcná příslušnost soudů je upravena, jak již bylo uvedeno u žaloby na obnovu řízení, v ustanovení § 9 OSŘ a uplatní se pravidlo, že v prvním stupni jsou příslušné soudy okresní, není-li zákonem stanoveno jinak.

¹⁴⁹ ŠÍNOVÁ, R. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 864 s.

krajský, případně soud okresní, a to pokud byl žalobou pro zmatečnost napaden pravomocný rozsudek soudu prvního stupně, proti němuž není odvolání přípustné (§ 229 odst. 3 věta druhá OSŘ).

Žalobou pro zmatečnost může být zároveň uplatněno více důvodů zmatečnosti a soud, u něhož byla žaloba pro zmatečnost podána, nemusí být příslušný ke všem uplatněným důvodům. V takovém případě vyloučí soud, ke kterému byla žaloba pro zmatečnost podána, k samostatnému řízení tu část žaloby, ve které není věcně příslušný, a zároveň vyloučenou část předloží nadřízenému soudu k rozhodnutí o tom, který soud je příslušný k projednání a rozhodnutí ve věci v první instanci.¹⁵⁰ Soudci, kteří vydali rozhodnutí napadené žalobou pro zmatečnost nebo věc projednávali, jsou z projednání a rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost vyloučeni (§ 14 odst. 3 OSŘ).

Občanský soudní řád obsahuje specifická pravidla upravující řízení o žalobě pro zmatečnost, která mají přednost, avšak použijí se rovněž přiměřeně ustanovení o řízení v prvním stupni, nestanoví-li OSŘ něco jiného (§ 235a odst. 2 OSŘ). Občanský soudní řád v ustanovení § 235b odst. 2 věty první vylučuje pro řízení jak o žalobě pro zmatečnost, tak o žalobě na obnovu řízení, aplikaci ustanovení týkajících se přistoupení nebo záměny účastníků (§ 92 OSŘ), vzájemného návrhu (§ 97 OSŘ) a projevu odporce ve vztahu k vzájemnému návrhu (§ 98 OSŘ). Pro řízení o žalobě pro zmatečnost neplatí rovněž ustanovení § 107a OSŘ upravující procesní nástupnictví při přechodu práv nebo povinností, tedy procesní nástupnictví z důvodu singulární sukcese. Jiná ustanovení občanského soudního řádu nejsou pro řízení o žalobě pro zmatečnost výslovně vyloučena, avšak vzhledem k povaze tohoto řízení není možná aplikace například ustanovení týkajícího se změny žaloby (§ 95 OSŘ), či možnosti skončení řízení soudním smírem (§ 99 OSŘ).

Určení rozsahu, v jakém je rozhodnutí žalobou pro zmatečnost napadáno, je povinnou náležitostí žaloby pro zmatečnost (§ 232 odst. 1 OSŘ) a rozsah může být měněn jen v průběhu trvání lhůt k žalobě (§ 232 odst. 2 OSŘ). Soud je těmito mezemi určenými tím, kdo podal žalobu pro zmatečnost vázán a věc v těchto mezích projedná (§ 235d věta první OSŘ). Z tohoto pravidla však existují výjimky. Při zrušení napadeného rozhodnutí žalobou pro zmatečnost není soud vázán mezemi, ve kterých se účastník domáhá přezkumu rozhodnutí, pokud bylo možné zahájit řízení i bez

¹⁵⁰ DOLEŽÍLEK, J. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1838 s.

návrhu (§ 29 ZŘS) a také v případech taxativně stanovených v ustanovení § 235d věty druhé pod písmeny a) až c) OSŘ. Rozbor jednotlivých situací, kdy soud není vázán rozsahem stanoveným tím, kdo žalobu podal, je náplní kapitoly 2.9.1 této práce, neboť je toto ustanovení společné pro žalobu pro zmatečnost i na obnovu řízení. V této části práce je tudíž poskytnut pouze jejich výčet bez podrobnějšího výkladu.

Soud není vázán rozsahem stanoveným tím, kdo podal žalobu pro zmatečnost, pokud je na rozhodnutí o napadeném výroku závislý výrok, který žalobou pro zmatečnost nebyl dotčen ani napaden (§ 235d písm. a) OSŘ). Soud není vázán rozsahem ani tehdy, pokud existují taková společná práva nebo povinnosti, že se rozhodnutí musí vztahovat na všechny účastníky vystupující na jedné straně a tvořící nerozlučné společenství účastníků, a kde úkony jednoho z nich platí i pro ostatní (§ 235d písm. b) OSŘ). Vyplývá-li z právního předpisu určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky, není soud vázán rozsahem ani v tomto případě (§ 235d písm. c) OSŘ).

Zásada ústnosti (§ 115 a násl. OSŘ) je promítnuta nejen do řízení o žalobě na obnovu řízení, ale také do řízení o žalobě pro zmatečnost, neboť je o ní rozhodováno zásadně na jednání. Jednání se však nemusí nařizovat v několika zákonem stanovených případech, a to zamítá-li se žaloba pro její nepřipustnost, z důvodu podání osobou neoprávněnou nebo pro její podání po uplynutí lhůt počítaných od právní moci napadeného rozhodnutí (§ 235f OSŘ). Bez jednání může soud rozhodnout i v případě, odmítá-li žalobu pro zmatečnost pro nesplnění náležitostí, nesrozumitelnost nebo neurčitost (§ 43 OSŘ), zastavuje-li řízení pro nedostatek podmínek řízení (§ 104 OSŘ), pro nezaplacení soudního poplatku, pro to, že ten, kdo podal žalobu pro zmatečnost, ji vzal zpět, či pro zrušení napadeného rozhodnutí soudem dovolacím (§ 235e odst. 4 OSŘ).

Podaná žaloba pro zmatečnost je soudem přezkoumána nejprve po stránce formální, tedy zda jsou splněny požadavky vyžadované OSŘ. Soud přezkoumává její přípustnost, zda byla žaloba podána tím, kdo je k podání oprávněn a zda je podána ve lhůtách stanovených k žalobě pro zmatečnost. Pokud jsou vyžadované podmínky splněny, až poté soud přezkoumává její důvodnost. Pokud však splněny nejsou, soud ji zamítne, přičemž jednání nemusí nařizovat (§ 235f OSŘ). Při nesplnění shodných

náležitostí u odvolání a dovolání jsou tyto opravné prostředky odmítnuty a nikoli zamítnuty, jak je tomu u žaloby pro zmatečnost, tak i u žaloby na obnovu řízení.

Soud také zkoumá splnění náležitostí vyžadovaných zákonem, srozumitelnost a určitost žaloby pro zmatečnost a nejsou-li splněny, soud žalobu pro zmatečnost odmítne bez nařízení jednání. K zastavení řízení o žalobě pro zmatečnost bez nutnosti nařízení ústního jednání dojde v případě existence nedostatku podmínek řízení, které se nepodařilo odstranit (§ 104 OSŘ), pro nezaplacení soudního poplatku, pro její zpětvzetí, či pro zrušení napadeného rozhodnutí soudem dovolacím (§ 235e odst. 4 OSŘ).

Soud se musí rovněž vypořádat s případnou konkurencí mimořádných opravných prostředků, pokud bylo shodné rozhodnutí napadeno více mimořádnými opravnými prostředky najednou. Řízení o žalobě pro zmatečnost se přerušuje v případě, pokud bylo proti napadenému rozhodnutí podáno také dovolání, a to až do rozhodnutí dovolacího soudu (§ 235b odst. 3 OSŘ). Řízení o žalobě pro zmatečnost se zastaví v případě zrušení napadeného rozhodnutí soudem dovolacím (§ 235e odst. 4 OSŘ). Při podání žaloby pro zmatečnost zároveň s žalobou na obnovu řízení může být důvodně uplatněná obnova řízení soudem povolena jen tehdy, pokud soud žalobu pro zmatečnost zamítne, odmítne nebo řízení o ní zastaví (§ 235e odst. 3 OSŘ).

Nedošlo-li k rozhodnutí jedním z výše uvedených způsobů, nařídí soud jednání, aby mohl žalobu pro zmatečnost projednat a rozhodnout o ní. Na jednání soud přezkoumává její důvodnost, tedy existenci vad zmatečnosti uvedených v ustanovení § 229 OSŘ. Po posouzení důvodů zmatečnosti soud rozhodne, a to tak, že žalobu pro zmatečnost usnesením zamítne, pokud ji shledal jako nedůvodnou nebo ji vyhoví a napadené rozhodnutí zruší (§ 235e odst. 2 věta první OSŘ). Pokud důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí soudu odvolacího se vztahují i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zruší soud i toto rozhodnutí soudu prvního stupně, a to i v případě, nebylo-li žalobou pro zmatečnost napadeno (§ 235e odst. 2 věta třetí OSŘ).

Zruší-li soud rozhodnutí z důvodů uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 písm. a), kdy bylo rozhodnuto ve věci nenáležící do pravomoci soudů, písm. b), kdy účastník neměl způsobilost být účastníkem řízení a písm. d), kdy nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoli ho bylo třeba nebo odst. 2 písm. a) z důvodu překážky litispendence a písm. b) z důvodu překážky věci rozhodnuté OSŘ, rozhodne

soud také o zastavení řízení o věci. V případě důvodu zmatečnosti uvedeném v ustanovení § 229 odst. 1 písm. a) OSŘ rozhodne soud též o jejím postoupení orgánu, do jehož pravomoci náleží z důvodu zmatečnosti uvedeném v ustanovení § 229 odst. 1 písm. a) OSŘ (§ 235e odst. 2 věta druhá OSŘ). Tyto důvody zmatečnosti představují podmínky řízení, jejichž nedostatek nelze odstranit, a z toho důvodu je nutné řízení zastavit.

3.9.2 Řízení po zrušení rozhodnutí

Je-li napadené rozhodnutí zrušeno z důvodu zmatečnosti, počíná druhá fakultativní fáze řízení o žalobě pro zmatečnost, kdy soud věc znovu projedná a rozhodne o ní podle ustanovení § 235h odst. 2 OSŘ. Tato fáze řízení je upravena v ustanovení § 235h OSŘ nadepsaném Řízení a rozhodnutí po povolení obnovy nebo po zrušení rozhodnutí, kdy odstavec první se týká řízení po povolení obnovy a odstavec druhý a třetí řízení po zrušení rozhodnutí žalobou pro zmatečnost. Soud věc znovu neprojedná, bylo-li řízení ve věci zastaveno nebo věc byla postoupena orgánu náležející do jeho pravomoci podle ustanovení § 235e odst. 2 věta druhá OSŘ (§ 235h odst. 3 OSŘ). Po zrušení napadeného rozhodnutí pro zmatečnost dochází k tzv. obživnutí spisu a věc se nově nezapisuje (§ 161a odst. 2 písm. a) kancelářského řádu).

Soud, jehož rozhodnutí bylo pro zmatečnost zrušeno, věc znovu projedná po nabytí právní moci usnesení o zrušení napadeného rozhodnutí a rozhodne o ní. Soud tak činí bez dalšího návrhu účastníků a přihlédne přitom ke všemu, co vyšlo najevo v řízení původním nebo při projednání žaloby pro zmatečnost (§ 235h odst. 2 věta první OSŘ). Soud při novém projednání postupuje dle ustanovení upravující řízení v prvním stupni. Po nabytí právní moci usnesení o zrušení napadeného rozhodnutí odpadá překážka *rei iudicatae* (§ 159a odst. 4 OSŘ) a to v rozsahu, ve kterém bylo napadené rozhodnutí zrušeno, aby soud mohl věc znovu projednat a rozhodnout o ní.¹⁵¹

Soud věc znovu projedná v rozsahu zrušeného rozhodnutí. Řízení vede a pokračuje v něm ten soud, který vydal rozhodnutí, jenž bylo zrušeno z důvodu zmatečnosti. Pokud bylo zrušeno rozhodnutí soudu odvolacího, v řízení pokračuje soud

¹⁵¹ DOLEŽÍLEK, J. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1859 s.

odvolací, avšak pokud bylo vedle rozhodnutí odvolacího soudu zrušeno také rozhodnutí soudu prvního stupně nebo bylo zrušeno rozhodnutí pouze soudu prvního stupně, věc znovu projedná v rozsahu zrušeného napadeného rozhodnutí a rozhodne o ní soud první instance.¹⁵²

Právní názor, který je obsažen v usnesení o zrušení napadeného rozhodnutí, je pro nové projednání a rozhodnutí ve věci pro soud závazný (§ 235h odst. 2 věta druhá OSŘ). Tím je zajištěno, aby se vada zmatečnosti, pro kterou bylo napadené rozhodnutí zrušeno, v dalším řízení nevyskytovala. Soud je vázán závěrem o důvodu zmatečnosti, avšak zjištění skutkového stavu věci a posouzení o strážce právní nemůže tento závěr nové rozhodnutí nikterak ovlivnit.¹⁵³

Novým rozhodnutím o věci nemohou být dotčeny právní poměry jiných osob než účastníků řízení, tedy nové rozhodnutí neovlivní právní poměry třetích osob (§ 235i odst. 3 OSŘ).

3.10 Náklady řízení o žalobě pro zmatečnost

Pokud soud rozhodne o žalobě pro zmatečnost tak, že ji zamítne, odmítne nebo řízení o ní vedené zastaví, rozhodne v takovémto rozhodnutí také o povinnosti k náhradě nákladů řízení. Pokud soud napadené rozhodnutí zruší a řízení o věci zastaví dle ustanovení § 235e odst. 2 věty druhé OSŘ, rozhodne o náhradě nákladů i původního řízení (§ 235i odst. 2 OSŘ). Dojde-li však ke zrušení rozhodnutí napadeného žalobou pro zmatečnost a následuje-li fakultativní fáze řízení po zrušení rozhodnutí, o náhradě nákladů řízení soud rozhodne až v této další fázi řízení, kdy věc znovu projedná a rozhodne o ní.

Výše soudního poplatku za žalobu pro zmatečnost činí 5.000,- Kč (položka 17 zákona o soudních poplatcích). Pokud došlo ke zrušení rozhodnutí v důsledku žaloby pro zmatečnost, soudní poplatek za řízení neplatí poplatník, jenž poplatek v téže věci již jednou zaplatil (§ 6a odst. 5 zákona o soudních poplatcích). V souvislosti s možným podáním opravného prostředku proti rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost zákon o soudních poplatcích stanovuje poplatek za odvolání ve výši 2.000,- Kč (položka 22 bod 11) a za dovolání ve výši 14.000,- Kč (položka 23 bod 6). Výše

¹⁵² DOLEŽÍLEK, J. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1859 s.

¹⁵³ Tamtéž.

soudních poplatků je shodná jak pro žalobu pro zmatečnost, tak pro žalobu na obnovu řízení.

3.11 Opravné prostředky proti rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost

Rozhodnutí vydaná v řízení o žalobě pro zmatečnost je možné napadnout opravnými prostředky, je však nutné rozlišovat řízení o žalobě pro zmatečnost a fakultativní druhé stádium řízení probíhající po zrušení napadeného rozhodnutí.

V prvním stádiu řízení o žalobě pro zmatečnost může soud rozhodnout o jejím zamítnutí, odmítnutí, zastavení řízení o ní vedeném nebo v případě jejího úspěšného podání o zrušení napadeného rozhodnutí. Soud rozhoduje usnesením, proti němuž je odvolání přípustné a odvolací řízení se bude řídit příslušnými ustanoveními upravující odvolání (§ 201 a násl. OSŘ). Proti rozhodnutí vydaném v odvolacím řízení je dále přípustné dovolání upravené v ustanovení § 236 a násl. OSŘ.

V případě zrušení rozhodnutí, soud věc znovu projedná a rozhodne o ní v rozsahu, v jakém bylo napadené rozhodnutí zrušeno. Došlo-li ke zrušení rozhodnutí odvolacího soudu, v řízení pokračuje tento soud, pokud došlo ke zrušení rozhodnutí jak soudu odvolacího, tak soudu prvního stupně nebo bylo-li zrušeno rozhodnutí pouze soudu prvního stupně, věc bude znovu projednána soudem prvního stupně. V takovém případě se bude jednat o zcela nové rozhodnutí ve věci a lze jej napadnout všemi přípustnými opravnými prostředky podle příslušných ustanovení občanského soudního řádu.

Poučení o přípustnosti opravného prostředku je uvedeno v písemném vyhotovení rozsudku (§ 157 odst. 1 OSŘ) i v písemném vyhotovení usnesení (§ 169 odst. 1 OSŘ), nepočítaje v to žalobu pro zmatečnost a ani žalobu na obnovu řízení. Z toho důvodu si účastník musí sám posoudit, zda je žaloba pro zmatečnost nebo žaloba na obnovu řízení dle příslušných ustanovení OSŘ přípustná.

4. Úvahy *de lege ferenda*

Právní úprava žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost se v občanském soudním řádu může jevit z hlediska rozsahu poměrně stručná. Je však doplněna bohatou judikaturou týkající se obou institutů, kterou je možné při výkladu jednotlivých ustanovení použít. Dle mého názoru však existuje mnoho nedostatků, které by měly být při novelizaci dosavadního právního předpisu nebo v nové budoucí právní úpravě civilního procesu odstraněny.

Nynější společná úprava žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost v části čtvrté hlavy druhé občanského soudního řádu (§ 228 a násl. OSŘ) je dle mého názoru nepřehledná. Některá ustanovení se týkají pouze jednoho opravného prostředku, jako je například ustanovení § 228 OSŘ upravující žalobu na obnovu řízení, či ustanovení § 229 OSŘ týkající se žaloby pro zmatečnost, jiná ustanovení v sobě obsahují úpravu obou těchto institutů (například ustanovení § 232 OSŘ stanovující jejich náležitosti). Existují však i ustanovení, jejichž každý odstavec se věnuje jiné z těchto žalob. Jako příklad lze uvést ustanovení § 230 OSŘ, kdy jeho odstavec první uvozený jako žaloba se týká jak žaloby na obnovu řízení, tak žaloby pro zmatečnost, odstavec druhý se týká pouze žaloby na obnovu řízení a odstavec třetí pro změnu pouze žaloby pro zmatečnost. Z tohoto hlediska je právní úprava nepřehledná a nejprve je potřeba zjistit, která jednotlivá ustanovení se daného opravného prostředku týkají. Dle mého názoru by přehlednější a vhodnější byla oddělená úprava jednotlivých institutů, z nichž by bylo ihned patrné, která ustanovení se týkají žaloby na obnovu řízení a která žaloby pro zmatečnost.

Žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost jsou spolu s dovoláním řazeny k opravným prostředkům mimořádným. U dovolání je nutné, aby dovolatel byl zastoupen advokátem nebo notářem (§ 241 odst. 1 věta první OSŘ). Uvedené neplatí v případě, pokud je dovolatel fyzickou osobou, jenž má právnické vzdělání (§ 241 odst. 2 písm. a) OSŘ). Povinné zastoupení se však neuplatní v případě žaloby na obnovu řízení ani pro zmatečnost. Vezmeme-li v úvahu důvody, na jejichž základě lze rozhodnutí napadnout žalobou pro zmatečnost, je ke správné právní kvalifikaci podle mého názoru potřebné právnické vzdělání. Také většina důvodů zmatečnosti byla před Novelou OSŘ z roku 2000 důvody dovolacími, u nichž bylo nutné povinné zastoupení advokátem nebo notářem.

Žaloba na obnovu řízení slouží k nápravě vad skutkových vzniklých během řízení a je otázkou, zda i v případě tohoto opravného prostředku je nutné o povinném zastoupení uvažovat. Na druhou stranu podmínek, které je potřeba splnit, aby žaloba na obnovu řízení či pro zmatečnost mohla být soudem projednána, je celá řada a otázkou zůstává, zda osoba bez právnického vzdělání může správně naplnit všechny z nich. Povinné zastoupení by mohlo vést k menšímu zatížení soudů, neboť by se mohl snížit počet nedůvodných nebo vadných podání.

Písemné vyhotovení rozsudku (§ 157 odst. 1 OSŘ) nebo usnesení (§ 169 odst. 1 OSŘ) obsahuje poučení o přípustnosti opravného prostředku nepočítaje v to žalobu pro zmatečnost a ani žalobu na obnovu řízení. Účastník si musí sám uvážít, zda je žaloba na obnovu řízení či pro zmatečnost dle příslušných ustanovení občanského soudního řádu přípustná, aniž by byl o tom poučen, jak je tomu u odvolání či dovolání. Podle mého názoru by měli být účastníci řízení poučeni o všech přípustných opravných prostředcích, tedy také o žalobě na obnovu řízení a pro zmatečnost. Otázkou však zůstává, jaký dopad by takovéto poučení mělo na počet podaných žalob. Avšak v kombinaci s povinným zastoupením by počet podaných žalob nemusel nijak dramaticky narůst.

Co se týče žaloby pro zmatečnost lze rovněž uvažovat o sjednocení rozdílného počítání lhůt pro její podání. Lhůty uvedené v ustanovení § 234 OSŘ se odlišují dle důvodů, z jakých je žaloba pro zmatečnost podána. Podle mého názoru je tato úprava příliš komplikovaná a bylo by vhodné její zjednodušení.

4.1 Věcný záměr civilního řádu soudního

Potřebnost nové právní úpravy týkající se civilního procesu je odbornou veřejností diskutována řadu let.¹⁵⁴ Také s ohledem na novou právní úpravu občanského práva hmotného upravenou občanským zákoníkem, jenž nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014, je revize a rekodifikace civilního procesu dobrou příležitostí.¹⁵⁵

Aktuálně je zveřejněn věcný záměr nového civilního řádu soudního (dále jen „věcný záměr civilního řádu soudního“) vytvořený pracovní skupinou složenou

¹⁵⁴ JIRSA, J. Perspektivy českého civilního procesu. *Právní rozhledy*. 2008, číslo 12, 427 s; obdobně též WINTEROVÁ, A. Nad perspektivami českého civilního procesu. *Právní rozhledy*. 2008, číslo 19, 706–710 s.

¹⁵⁵ MACKOVÁ, A. Co dál s civilním procesem? *Ad Notam*. 2015, číslo 2, 4 s.

z předních odborníků na procesní právo.¹⁵⁶ Dle něj by mělo být upuštěno od dosavadního označení předpisu upravujícího civilní právo procesní jako občanský soudní řád a nahrazeno názvem civilní řád soudní, jelikož se v civilním řádu soudním neprojednávají pouze záležitosti občanskoprávní, ale rovněž spory z jiných oblastí soukromého práva.¹⁵⁷ Shodné označení obsahoval v historii českého civilního procesu již zákon č. 113/1895 Ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní), jenž v roce 1895 nahradil Josefínský soudní řád.

Pracovní skupina při vypracování vycházela z tzv. sociální koncepce civilního procesu označované také jako Kleinova koncepce pojmenované podle osobnosti Franze Kleina. Tato koncepce vyzdvihující společenskou (sociální) funkci civilního procesu považuje každý právní konflikt za sociální zlo, jenž je nutno co nejdříve za užití co nejmenších nákladů odstranit.¹⁵⁸ Charakteristické jsou pro ni zásada procesní ekonomie, zásada dispoziční a modifikovaná projednací zásada, které jsou promítnuty do jednotlivých institutů věcným záměrem civilního řádu soudního upravovaných a sloužících taktéž k jejich interpretaci.¹⁵⁹

Věcný záměr civilního řádu soudního opouští dosavadní koncepci občanského soudního řádu, kdy jsou veškeré opravné prostředky upraveny společně v části čtvrté OSŘ a navrhuje, aby opravné prostředky byly upraveny v části třetí, skládající se ze tří hlav, a to odvolání, dovolání a stížnost a části čtvrté nazvané Obnovení řízení, zahrnující žalobu na obnovu řízení a žalobu pro zmatečnost.¹⁶⁰ Toto rozdělení vychází z toho, že ani v teorii nepanuje jednoznačná shoda na tom, zda lze žalobu na obnovu řízení a pro zmatečnost mezi opravné prostředky vůbec zařadit. Například Hora tyto dva instituty mezi mimořádné opravné prostředky řadí,¹⁶¹ naproti tomu Ott je však označuje za mimořádné právní pomůcky doplňující soustavu ochrany práv.¹⁶² Z toho důvodu je žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost upravena odděleně od ostatních opravných prostředků.

¹⁵⁶ WINTEROVÁ, A., DOBROVOLNÁ, E., DVOŘÁK, B., PULKRÁBEK, Z., LAVICKÝ, P. Věcný záměr civilního řádu soudního. *Právní rozhledy*. 2017, číslo 23-24, 801 s.

¹⁵⁷ Tamtéž, 802 s.

¹⁵⁸ Tamtéž, 802–803 s.

¹⁵⁹ Tamtéž, 802 s.

¹⁶⁰ Tamtéž, 808–809 s.

¹⁶¹ HORA, V. Československé civilní právo procesní. Díl III. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, 161 s.

¹⁶² OTT, E. Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního. Díl III. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, 6 s.

Žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost, jako prostředky nápravy umožňující prolomení právní moci rozhodnutí, mají řadu společných rysů. Jsou jimi jejich společná povaha, společné sledované cíle, protože směřující k odstranění napadeného rozhodnutí a k obnově původního řízení a shodný průběh řízení, jelikož je vždy zahájeno řízení nové, které probíhá nezávisle na řízení původním, končící rozsudkem, jenž ruší napadené rozhodnutí.¹⁶³

Zveřejněný věcný záměr civilního řádu soudního upravuje 438 tezí, resp. bodů, na nichž by měl být nový civilní řád soudní vystavěn. Dle něj by mělo být možné napadnout pravomocné rozhodnutí žalobou pro zmatečnost, pokud rozhodoval vyloučený soudce nebo přísedící, pokud strana neměla procesní subjektivitu nebo procesní způsobilost, což však lze konvalidovat dodatečným schválením nebo pokud projednání věci bránilo účinky právní moci rozsudku, tedy překážka *rei iudicatae* (bod 377).¹⁶⁴ Oproti nynější právní úpravě jsou důvody zmatečnosti zredukovány pouze na tři nejtěžší vady. Je tomu tak i z důvodu, že zmatečností a její nápravě se soud zabývá v každém řízení z úřední povinnosti. Omezení důvodů zmatečnosti je dle mého názoru správné, neboť povede k větší přehlednosti a zjednodušení právní úpravy.

Naopak důvody žaloby na obnovu řízení jsou rozšířeny oproti nynější právní úpravě a zahrnují okolnosti trestněprávní, které působí na rozhodnutí negativně, změnu nebo zrušení rozhodnutí o předběžné otázce a okolnosti způsobující nesprávnost či neúplnost skutkového zjištění rozhodnutí (bod 378).¹⁶⁵ Věcný záměr civilního řádu soudního však přináší novinku v tom, že lze žalobu na obnovu řízení podat také před nabytím právní moci rozhodnutí. Důvodem pro to je možná existence skutečností nebo důkazů existujících v době vyhlášení rozsudku, jenž však nebyly bez zavinění strany v původním řízení uplatněny a mohou vyjít najevo před nabytím právní moci prvostupňového rozhodnutí.

Navrhováno je rovněž povinné zastoupení advokátem v řízení jak o žalobě na obnovu, tak pro zmatečnost, a to vždy, bez ohledu na hodnotu sporu (bod 28).¹⁶⁶ Soud příslušný k projednání má být soud, jenž rozhodoval v posledním stupni nebo

¹⁶³ DOBROVOLNÁ, E., DVOŘÁK, B., LAVICKÝ, P., PULKRÁBEK, Z., WINTEROVÁ, A. *Věcný záměr civilního řádu soudního* [online]. <https://crs.justice.cz/>, rok 2017 [cit. 8. 6. 2018]. Dostupné z https://crs.justice.cz/wp-content/uploads/2017/11/vecny_zamer_final.pdf, 257 s.

¹⁶⁴ Tamtéž, 257–258 s.

¹⁶⁵ Tamtéž, 259–263 s.

¹⁶⁶ Tamtéž, 71–73 s.

soud první instance (bod 379)¹⁶⁷ a pro řízení se přiměřeně užijí ostatní části navrhovaného civilního řádu soudního (bod 380).¹⁶⁸ Sjednoceny mají být také lhůty pro podání obou žalob, kdy mají být podány v jednoměsíční lhůtě od okamžiku, kdy se žalobce dozvěděl o rozhodné skutečnosti a nejpozději ve tříleté lhůtě od nabytí právní moci rozhodnutí (bod 382).¹⁶⁹ Stejně tak jako v ustanovení § 232 OSŘ i věcný záměr civilního řádu soudního upravuje náležitosti pro obě žaloby (bod 383)¹⁷⁰ nebo souběh žaloby na obnovu nebo pro zmatečnost s dovoláním (bod 385 a 386).¹⁷¹ Výslovně má být také stanoveno, že podání žaloby pro zmatečnost nebo na obnovu řízení nemá vliv na právní moc ani vykonatelnost napadeného rozsudku (bod 384), čímž je demonstrován chybějící devolutivní a suspenzivní účinek obou žalob.¹⁷²

Soudem má být nejprve vedeno předběžné řízení, v němž má dojít k přezkumu, zda mohou být žaloby projednány nebo budou odmítnuty například pro opožděnost, nepřipustnost nebo nedostatek procesních podmínek (bod 388).¹⁷³ Nebude-li žaloba na obnovu řízení nebo pro zmatečnost odmítnuta, má být nařízeno ústní jednání, na němž má být posouzena důvodnost návrhu (bod 389).¹⁷⁴ Pokud při ústním jednání vyjdou najevo skutečnosti, pro které měla být žaloba odmítnuta již v předběžném řízení, soud tak učiní (bod 390).¹⁷⁵ Pokud nebude ani jedna z žalob důvodná, soud ji zamítne, v opačném případě ji bude vyhověno a soud napadené rozhodnutí zruší (bod 391).¹⁷⁶ Po zrušení rozhodnutí by následovalo řízení obnovené, ve kterém by bylo rozhodnuto o nároku, který byl v původním řízení vymezen (bod 392).¹⁷⁷

Z výše uvedených bodů vymezených ve věcném záměru civilního řádu soudního je zřejmé, že se v řadě otázek týkajících se žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost věcný záměr civilního řádu soudního zcela odlišuje od současné platné právní úpravy, avšak vykazuje i řadu podobností. Také do něj byla vložena řada mých úvah *de lege ferenda* uvedených výše, jako například povinné zastoupení nebo zjednodušení počítání

¹⁶⁷ DOBROVOLNÁ, E., DVOŘÁK, B., LAVICKÝ, P., PULKRÁBEK, Z., WINTEROVÁ, A. *Věcný záměr civilního řádu soudního* [online]. <https://crs.justice.cz/>, rok 2017 [cit. 8. 6. 2018]. Dostupné z https://crs.justice.cz/wp-content/uploads/2017/11/vecny_zamer_final.pdf, 263–264 s.

¹⁶⁸ Tamtéž, 264 s.

¹⁶⁹ Tamtéž, 264–265 s.

¹⁷⁰ Tamtéž, 265–266 s.

¹⁷¹ Tamtéž, 266–267 s.

¹⁷² Tamtéž, 266 s.

¹⁷³ Tamtéž, 267–268 s.

¹⁷⁴ Tamtéž, 268–269 s.

¹⁷⁵ Tamtéž, 269 s.

¹⁷⁶ Tamtéž, 269–270 s.

¹⁷⁷ Tamtéž, 270 s.

lhůt. Je však otázkou, kdy bude věcný záměr civilního řádu soudního Parlamentem České republiky projednán a kdy lze očekávat jeho účinnost. Již nyní je nicméně patrné, že úprava žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost dozná určitých změn.

Přípravu nové právní úpravy civilního procesu velmi vítám, neboť jisté změny dle mého názoru vyžaduje nejen právní úprava žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost, ale také celá řada jiných institutů civilního procesu. Jak jsem uvedla dříve, současný občanský soudní řád je předpisem zastaralým a mnohokrát novelizovaným, což jej činí nepřehledným, komplikovaným a neaktuálním. Je tedy potřeba přijmout právní úpravu novou a reflektovat tak judikaturu soudů a výtky ze strany odborné veřejnosti.

4.2 Četnost využití žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost

Ministerstvo spravedlnosti České republiky zpracovává statistické údaje týkající se soudních řízení. Pro představu uvádím vybraná data týkající se občanskoprávních věcí, a to data o počtu o řízeních zahájených po povolení obnovy a po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost, o počtu pravomocných rozhodnutí vydaných na základě těchto žalob a o průměrné délce trvání řízení o těchto žalobách.

Nejaktuálnější dostupná data se týkají roku 2016. Pro srovnání jsem využila údaje v rozmezí šesti let, tedy srovnala jsem údaje z let 2016, 2010 a 2004. Pro větší přehlednost jsou data vložena do tabulek.

Počet věcí zahájených po povolení obnovy bylo v roce 2016 celkem 11, v roce 2010 celkem 26 a v roce 2004 celkem 43.¹⁷⁸ Lze zde pozorovat klesající tendenci úspěšnosti žaloby na obnovu řízení, tedy počtu případů, kdy byla žaloba na obnovu řízení povolena.

Počet věcí zahájených po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost bylo v roce 2016 celkem 13, v roce 2010 jich bylo celkem 10 a v roce 2004 celkem 81.¹⁷⁹ Z uvedeného vyplývá, že v roce 2016 bylo žalobě pro zmatečnost vyhověno v podstatně méně případech, než tomu bylo v roce 2004.

¹⁷⁸ Ministerstvo spravedlnosti České republiky. *Statistický přehled soudních agend, druhá část* [online]. <https://cslav.justice.cz/InfoData/uvod.html>, rok 2017 [cit. 8. 6. 2018]. Dostupné z <https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>, 49 s.

¹⁷⁹ Tamtéž.

Přehled o řízeních zahájených po povolení obnovy a po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost			
Rok	2004	2010	2016
Způsob zahájení – povolení obnovy	43	26	11
Způsob zahájení – po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost	81	10	13

Pravomocných rozhodnutí soudů bylo v roce 2016 ve věcech žaloby na obnovu řízení celkem 71,¹⁸⁰ v roce 2010 jich bylo 282 a v roce 2004 celkem 280.¹⁸¹ Lze tedy sledovat výrazný pokles pravomocných rozhodnutí ve věcech žaloby na obnovu řízení, když v roce 2016 bylo vydáno o více než 200 pravomocných rozhodnutí méně než v letech 2010 a 2004.

V případě žaloby pro zmatečnost bylo pravomocných rozhodnutí soudů v roce 2016 celkem 142,¹⁸² v roce 2010 celkem 300 a v roce 2004 celkem 216.¹⁸³ Podobně i u žaloby pro zmatečnost lze sledovat klesající tendenci vydaných pravomocných rozhodnutí, když v roce 2016 jich bylo vydáno o více než polovinu méně než v roce 2010.

Přehled o pravomocných rozhodnutích soudů v občanskoprávních věcech			
Rok	2004	2010	2016
Žaloba na obnovu řízení	280	282	71
Žaloba pro zmatečnost	216	300	142

Co se týká trvání soudního řízení ode dne nápadu věci soudu do dne právní moci daného rozhodnutí, uvádím pouze statistiky z roku 2016. Tyto údaje ukazují, že řízení kratší, než jeden měsíc nebylo v roce 2016 v případě žaloby na obnovu řízení žádné a v případě žaloby pro zmatečnost byla taková řízení pouze dvě.¹⁸⁴ Řízení trávající v rozmezí šesti až dvanácti měsíců bylo u žaloby na obnovu řízení 15 a pro zmatečnost celkem 23.¹⁸⁵ Řízení delší, než dva roky bylo u žaloby na obnovu řízení 36 a u žaloby

¹⁸⁰ Ministerstvo spravedlnosti České republiky. *Statistický přehled soudních agend, druhá část* [online]. <https://cslav.justice.cz/InfoData/uvod.html>, rok 2017 [cit. 8. 6. 2018]. Dostupné z <https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>, 77 s.

¹⁸¹ Tamtéž, 55 s.

¹⁸² Tamtéž, 77 s.

¹⁸³ Tamtéž, 55 s.

¹⁸⁴ Tamtéž, 28 s.

¹⁸⁵ Tamtéž.

pro zmatečnost 59.¹⁸⁶ Z těchto dat plyne, že většina řízení týkajících se žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost trvá déle než dva roky.

Přehled o trvání soudního řízení ode dne nápadu do dne právní moci			
Délka trvání řízení	<1M.	6-12M.	>2R.
Žaloba na obnovu řízení	0	15	36
Žaloba pro zmatečnost	2	23	59

Z údajů je patrné, že žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost nejsou příliš využívané a řízení o nich je poměrně dlouhé.

¹⁸⁶ Ministerstvo spravedlnosti České republiky. *Statistický přehled soudních agend, druhá část* [online]. <https://cslav.justice.cz/InfoData/uvod.html>, rok 2017 [cit. 8. 6. 2018]. Dostupné z <https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>, 28 s.

Závěr

Tato diplomová práce pojednává o dvou institutech civilního procesu, žalobě na obnovu řízení a žalobě pro zmatečnost. Cílem této práce bylo především poskytnout systematický popis obou institutů a analyzovat jednotlivá zákonná ustanovení je upravující. Z výše uvedeného textu je patrné, že společná úprava obou institutů v části čtvrté hlavy druhé občanského soudního řádu, kdy jsou některá ustanovení společná jak pro žalobu na obnovu řízení, tak pro zmatečnost a některá jsou určena pouze jedné z nich, může způsobovat interpretační potíže, avšak mnohé z nich byly odstraněny nebo upřesněny judikaturou soudů.

Přestože jsou oba instituty v platné právní úpravě zakotveny společně, nebylo tomu tak vždy. Žaloba pro zmatečnost v ní téměř padesát let neměla své místo a důvody zmatečnosti byly rozptýleny do jiných opravných prostředků, což bylo změněno až Novelou OSŘ z roku 2000. Systém opravných prostředků, jak ho známe dnes, je tedy účinný od 1. 1. 2001. Ačkoli je žaloba pro zmatečnost upravena v občanském soudním řádu spolu s žalobou na obnovu řízení, jejich účel je odlišný. Žaloba na obnovu řízení slouží k nápravě skutkových zjištění, jelikož pravomocné rozhodnutí nemůže z důvodu zásadní změny skutkové stránky věci nadále obstát, kdežto účelem žaloby pro zmatečnost je náprava závažných procesněprávních vad, ať již vad rozhodnutí nebo vad řízení, které vydání rozhodnutí předcházelo.

První kapitola této diplomové práce pojednává o opravných systémech a opravných prostředcích. Jejím obsahem je především výklad týkající se apelačního, kasačního a revizního opravného systému, přiřazení opravných prostředků k jednotlivým opravným systémům dle platné právní úpravy civilního procesu a nástin možných způsobů dělení opravných prostředků. Stěžejními kapitolami diplomové práce je kapitola druhá pojednávající o žalobě na obnovu řízení a kapitola třetí zabývající se žalobou pro zmatečnost. Dělení těchto kapitol na podkapitoly je téměř shodné v případě obou z nich, přičemž obě pojednávají zejména o historickém vývoji, podmínkách přípustnosti, důvodech jejich užití a o řízení a rozhodnutí o nich. S ohledem na požadavky kladené na rozsah diplomové práce je zřejmé, že rozboru některých aspektů žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost, především jejich důvodů, by mohlo být věnováno více prostoru, když některé podkapitoly by mohly být předmětem samostatné diplomové práce.

Práci zakončuje čtvrtá kapitola pojednávající o úvahách *de lege ferenda*, která shrnuje také nedostatky současné právní úpravy. S ohledem na zveřejnění věcného záměru nové kodifikace civilního procesu jsou úvahy podrobeny rovněž srovnání s navrhovanou novou právní úpravou obou opravných prostředků. Pozornost je věnována také statistickým údajům týkajících se počtu rozhodnutí vydaných na základě těchto žalob a průměrných délkách trvání řízení o nich vedených.

Žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost mají dle mého názoru v systému opravných prostředků své místo a v současné právní úpravě jsou i přes řadu úskalí poměrně jasně vymezeny. Avšak s ohledem na několikrát novelizovaný občanský soudní řád a rekodifikaci soukromého práva hmotného je na místě uvažovat také o částečné změně úpravy obou těchto institutů. Je však otázkou, kdy k rekodifikaci civilního procesu dojde a v jaké podobě (jestli vůbec) v ní bude žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost obsažena a zda budou dostatečně reflektovány podněty dané ze strany odborné veřejnosti.

Seznam zkratek

CŘS, Civilní řád soudní	Zákon č. 113/1895 Ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní), ve znění pozdějších předpisů
EŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Evropská úmluva o ochraně lidských práv	Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
InsZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
Josefínský soudní řád	Obecný soudní řád z roku 1781
Kancelářský řád	Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších předpisů
Listina základních práv a svobod, LZPS	Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů
Novela OSŘ z roku 1991	Zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád, ve znění pozdějších předpisů
Novela OSŘ z roku 2000	Zákon č. 30/2000, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů
Novela OSŘ z roku 2012	Zákon č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
OSŘ, občanský soudní řád	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ z roku 1950, občanský soudní řád z roku 1950	Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), ve znění pozdějších předpisů
OZ, občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů
Věcný záměr civilního řádu soudního	DOBROVOLNÁ, E., DVOŘÁK, B., LAVICKÝ, P., PULKRÁBEK, Z., WINTEROVÁ, A. <i>Věcný záměr civilního řádu soudního</i> [online]. https://crs.justice.cz/ , rok 2017 [cit. 8. 6. 2018]. Dostupné z https://crs.justice.cz/wp-content/uploads/2017/11/vecny_zamer_final.pdf
Zákon o soudních poplatcích	Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích a poplatku za výpis z rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS, zákon o zvláštních řízeních soudních	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. 1 až 200za*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. 201 až 376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. 1. vydání. Praha: Universita Karlova, 1974.
- HENDRYCH, D. *Právní slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- HORA, V. *Československé civilní právo procesní. Díl III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010.
- Jirsa, J. a kolektiv. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha IV. 201–250l občanského soudního řádu*. 2. vydání, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016.
- KINDL, M. ŠÍMA, A., DAVID, O. *Občanské právo procesní*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.
- LAVICKÝ, P. a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2014.
- LAVICKÝ, P. (eds.) *Současnost a perspektivy českého civilního procesu: sborník statí*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014.
- OTT, E. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního. Díl III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012.
- PAUKNEROVÁ, M., TOMÁŠEK, M. et al. *Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva*. Praha: Karolinum, 2009.
- SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017.
- WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 8. nezměněné vydání. Praha: Leges, 2015.
- ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.

Odborné články

- JIRSA, J. Perspektivy českého civilního procesu. *Právní rozhledy*. 2008, číslo 12, 427–433 s.
- MACKOVÁ, A. Co dál s civilním procesem? *Ad Notam*. 2015, číslo 2, 3–4 s.
- MACKOVÁ, A. Opravné prostředky po novele občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30/2000 Sb. *Bulletin advokacie*. 2000, číslo 8, 24–38 s.
- WINTEROVÁ, A., DOBROVOLNÁ, E., DVOŘÁK, B., PULKRÁBEK, Z., LAVICKÝ, P. Věcný záměr civilního řádu soudního. *Právní rozhledy*. 2017, číslo 23-24, 801–810 s.
- WINTEROVÁ, A. Nad perspektivami českého civilního procesu. *Právní rozhledy*. 2008, číslo 19, 706–710 s.
- ZAHRADNÍKOVÁ, R. Prvky moderního kontinentálního civilního procesu potřebné pro zefektivnění poskytování soudní ochrany. *Jurisprudence*. 2014, číslo 2, 9–19 s.
- ZUKAL, M. Dovolací řízení: kasace, nebo revize? *Právní rozhledy*. 2018, číslo 3, 103–106 s.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 21. 4. 1999, sp. zn. I. ÚS 350/98.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 9. 2006, sp. zn. III. ÚS 457/06.
- Nález Ústavního soudu ze dne 10. 11. 2008, sp. zn. I. ÚS 684/06.
- Nález Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. I. ÚS 1811/14.
- Nález Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2015, sp. zn. IV. ÚS 742/14-2.
- Nález Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 3598/14.

- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 7. 1973, sp. zn. 9 Co 468/73.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 953/96.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1900/97.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1546/99.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2824/99.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2005, sp. zn. 26 Cdo 476/2005.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 9. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2090/2006.

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. 21 Cdo 1269/2006.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 9. 2009, sp. zn. 22 Cdo 5280/2008.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 10. 2009, sp. zn. 21 Cdo 2229/2008.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 659/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2011, sp. zn. 22 Cdo 1735/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3076/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 2. 2012, sp. zn. 21 Cdo 211/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3925/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 8. 2012, sp. zn. 21 Cdo 3988/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 5. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2078/2012.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 5. 2013, sp. zn. 21 Cdo 3013/2012.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 9. 2013, sp. zn. 21 Cdo 377/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2437/2013.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 206/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 2. 2014, sp. zn. 32 Cdo 68/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 6. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1919/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 7. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1529/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 4. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1390/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 7. 2015, sp. zn. 21 Cdo 2504/2015.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1357/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2016, sp. zn. 22 Cdo 742/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 7. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3732/2015.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 8. 2016, sp. zn. 22 Cdo 655/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 8. 2016, sp. zn. 32 Ncu 44/2016.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 6. 2017, sp. zn. 20 Cdo 2528/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 8. 2017, sp. zn. 22 Cdo 3251/2017.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 27 Cdo 3994/2017.

Právní předpisy

- Zákon č. 113/1895 Ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní).

- Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích a poplatku za výpis z rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů.
- Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.
- Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, ve znění pozdějších právních předpisů.
- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodové zprávy

- Důvodová zpráva k zákonu č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

- CEPEJ. *Recommendation No. R (84) 5 of the Committee of Ministers to Member States on the Principles of Civil Procedure Designed to Improve the Functioning of Justice* [online]. <https://wcd.coe.int/>, rok 1984 [cit. 19. 2. 2018]. Dostupné z https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016804e19b1.
- CEPEJ. *Study on Council of Europe Member States Appeal and Supreme Courts' Lengths of Proceedings Edition 2015 (2006-2012 data)* [online]. <https://wcd.coe.int/>, rok 2015 [cit. 19. 2. 2018]. Dostupné z <https://rm.coe.int/168074823b>
- DOBROVOLNÁ, E., DVOŘÁK, B., LAVICKÝ, P., PULKRÁBEK, Z., WINTEROVÁ, A. *Věcný záměr civilního řádu soudního* [online]. <https://crs.justice.cz/>, rok 2017 [cit. 8. 6. 2018]. Dostupné z https://crs.justice.cz/wp-content/uploads/2017/11/vecny_zamer_final.pdf.
- Ministerstvo spravedlnosti České republiky. *Statistický přehled soudních agend, druhá část* [online]. <https://cslav.justice.cz/InfoData/uvod.html>, rok 2017 [cit. 8. 6. 2018]. Dostupné z <https://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.

Jiné

- Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších předpisů.

Žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost

Abstrakt

Diplomová práce pojednává o žalobě na obnovu řízení a pro zmatečnost. Klade si za cíl poskytnout systematický výklad obou institutů a charakterizovat je v systému mimořádných opravných prostředků. Ačkoli jsou upraveny společně v části čtvrté, hlavně druhé zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů je jejich účel zcela odlišný. Žaloba na obnovu řízení slouží k nápravě vad skutkových, jelikož pravomocné rozhodnutí nemůže v důsledku zásadní změny skutkové stránky věci nadále obstát, kdežto žaloba pro zmatečnost slouží k nápravě závažných procesněprávních pochybení, kterými je stíženo soudní rozhodnutí samotné nebo řízení jemu předcházející. Pro oba instituty je však společné to, že jimi lze napadnout pravomocné rozhodnutí a prolomit tím právní jistotu rozhodnutím nastolenou.

Diplomová práce je členěna do čtyř kapitol. První z nich pojednává o opravných systémech a opravných prostředcích, přičemž obsahuje stručnou charakteristiku jednotlivých opravných systémů a opravných prostředků.

Druhá kapitola zabývající se žalobou na obnovu řízení a třetí kapitola věnující se žalobě pro zmatečnost jsou stěžejními kapitolami práce. Dělení na podkapitoly je téměř shodné u obou z nich a je v nich obsažena problematika týkající se otázek historického vývoje obou institutů, podmínek a důvodů přípustnosti, legitimace osob oprávněných k podání žalob, náležitostí, lhůt pro jejich podání, účinků žalob a řízení a rozhodnutí o nich, včetně opravných prostředků proti těmto rozhodnutím.

Závěrečná čtvrtá kapitola práce nabízí úvahy *de lege ferenda* o žalobě na obnovu řízení a pro zmatečnost a shrnuje nedostatky současné právní úpravy. Tyto úvahy jsou vloženy do kontextu zveřejněného věcného záměru připravované nové právní úpravy civilního procesu. Kapitola obsahuje také statistická data ukazující četnost využívání obou institutů.

Klíčová slova

mimořádné opravné prostředky, žaloba na obnovu řízení, žaloba pro zmatečnost

Action for retrial and for nullity

Abstract

This diploma thesis deals with action for retrial and for nullity. The aim is to provide a systematic interpretation about both of these institutes and characterize them in a system of extraordinary remedies. Although both of them are regulated in part four chapter two of the Act No. 99/1963 Coll., Civil Procedure Code, as amended, their respective purposes are completely different. Action for retrial serves for a remedy of factual defects as a final decision could not stand due to a fundamental change of facts whereas action for nullity serves for a remedy of important procedural defects which affected court decision itself or proceeding preceding it. Both institutes can challenge a final decision and break the legal certainty brought by it.

This diploma thesis contains four chapters. The first of them deals with remedial systems and remedies containing a brief characteristic of individual types of remedial systems and remedies.

The second chapter addressing action for retrial and the third chapter dealing with action for nullity represent main parts of the thesis. Division into subchapters is almost identical for both of them and the subchapters cover the following topics: historical development of both institutes, conditions of and grounds for admissibility, authorization of persons entitled to file the actions, material requirements, time limits for their submission, their effects, and proceedings and decision on them including remedies against these rulings.

The final fourth chapter of the thesis offers *de lege ferenda* thoughts about action for retrial and action for nullity and summarizes deficiencies of current legislation. These thoughts are placed in the context of published material proposal of a new legislation related to civil procedure law which is now being prepared. The chapter contains also statistical data showing frequency of use of both institutes.

Key words

extraordinary remedies, action for retrial, action for nullity